

"בְּנֵי הַתּוֹרָה הַמְּאִירָה"

שַׁעַר א

חינוך חברתי ערכי

- א מעגל השנה עם הרב א' : כיתות א'-ז'
- ב מרכז למידה סביב דמותו של הרב א': כיתות ח'-יב'
- ג חינוך חברתי ערכי בית ספר יסודי
- ד חינוך חברתי ערכי על יסודי
- ה חינוך חברתי ערכי על יסודי: התפתחות אישית ומעורבות חברתית

מעגל השנה עם הרב א'ז', כיתות א'-ז'

"כל זמן מאיר בתכונתו" (הרב קוק באיגרת לרב חרל"פ, אלול תרע"א)

תכנית לימוד בחברותא סביב מעגל השנה לאור תורתו של הרב מאיר יהודה א'ז"ל והנהגותיו

מסגרת הלימוד

עיסוק בדמותו של הרב מאיר יהודה א'ז"ל כפי שבאה לידי ביטוי במועדי השנה, תוך דגש על עבודת ה' המיוחדת שהייתה לו בכל מועד ומועד, לאור סיפורים של בני המשפחה.

מוצע לקיים בכל ראש חודש ו/או לקראת מועדים לימוד בחברותא מתוך מאגר דפים ללימוד משותף (מצורפים 14 דפי לימוד) בתוך הכיתה או בשילוב של כיתות בוגרות וצעירות, כאשר התלמיד הבוגר יותר אחראי על הלימוד המשותף. דפי הלימוד בנויים כדו-שיח בין שאלתיאל - הילד השואל, לבין חכמון - הילד שיודע את התשובות והמוביל להכרות ולמידע על הרב א'ז"ל בהקשר של החג/מועד הקרוב. בהמשך ישנה משימה ידידודית.

פתיחת התכנית

יחידת היכרות קצרה על הרב א'ז"ל לכלל התלמידים המשתתפים.

- כל תלמיד מקבל שורה מקורות החיים של הרב א'ז"ל (נספח 3). יש לגזור את קורות החיים לרצועות, רצועה לכל שנה.
- כל תלמיד בתורו ניגש ללוח, וכותב בצד ימין שלו מילה או שתיים המתארות את הרב א'ז"ל לאור מה שהוא קרא ברצועת קורות החיים שקיבל. למשל: קצין, נשוי, עולה חדש וכו'. בסיום התהליך התלמידים רואים שהרב א'ז"ל הוא דמות רבת פעלים, מגוונת ומעניינת.
- בחברותא - לומדים את המשנה ממסכת אבות ו', א' (נספח 1) המאפיינת את הרב א'ז"ל, וכל תלמיד בוחר 'מידה' שהוא היה רוצה 'לרכוש', 'לעבוד עליה' וכד'.
- כל תלמיד כותב בצד שמאל של הלוח את המידה שהוא שואף אליה.
- המליאה - המורה מתאר את דמותו של הרב א'ז"ל לפי האפיון שיש בלוח: מצד אחד איש

רציונל התכנית

לימוד בחברותא

נאמר במסכת תענית (ז', א'): "אמר רבי נחמן בר יצחק: למה נמשלו דברי תורה כעין? שנאמר: 'עין חיים היא למחזיקים בה' (משלי ג', י"ח). לומר לך: מה עין קטן מדליק את הגדול, אף תלמידי חכמים - קטנים מחדדים את הגדולים. והיינו דאמר רבי חנינא: הרבה למדתי מרבתי, ומחבריי יותר מרבתי, ומתלמידי יותר מכולן."

רב נחמן בר יצחק היה מגדולי אמוראי בבבלי בדור הרביעי. הוא מסביר שהתורה נמשלה לעין לעניין ההתעמקות בדברי תורה: כשמבעירים עצים, האש נתפסת תחילה בעצים הדקים ולאחר מתפשטת לעצים הגדולים, כך בדברי תורה הקטנים מחדדים את הגדולים. הילדים הקטנים ש"שואלין כל שעה" כפי שמסביר רש"י, גורמים בשאלותיהם למבוגרים לחשוב יותר ולהתעמק בסוגיה הנידונה. לכן, האדם יכול ללמוד רבות מתלמידיו.

עזרה הדדית המתבצעת באופן יעיל, היא חשובה, טובה ומבורכת. כך הוא הלימוד בחברותא, הנהוג בישיבות במסגרת סדר הלימוד. תחילה קורא אחד הלומדים את הגמרא ומבארה על פי פשוטה. ליבון החומר הנתון מעלה לעיתים שאלות כחומר למחשבה, תוך דיון בין שני הלומדים, כאשר האחד מחווה דעתו על דברי השני. החשיבה ההדדית מפרה את הלומד היצירתי ומייעלת אותו. כך משכילים הלומדים בלימודם.

כתיבה

הרב אביה אלבה, מפקח בחמ"ד ייעוץ: לילי הורוביץ (א'ז"), בת הרב א'ז"ל

 מסכת אבות ו', א'

"רבי מאיר אומר: כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה, ולא עוד אלא שכל העולם כולו כדאי הוא לו, נקרא רע, אהוב, אהב את המקום, אהב את הבריות, משמח את המקום, משמח את הבריות, ומלבישתו ענוה ויראה, ומקשרתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן, ומרחקתו מן החטא, ומקרבתו לידי זכות, ונהנין ממנו עצה ותישבה, בינה וגבורה, שנאמר "לי עצה ותישבה, אני בינה לי גבורה". ונותנת לו מלכות וממשלה וחקור דין, ומגלין לו רזי תורה, ונעשה כמעין המתגבר וקנהר שאינו פוסק, והנה צנוע וארך רוח, ומוחל על עלבונו, ומגדלתו ומרוממתו על כל המעשים".

מנהיגות, עשייה וחברה בעולם המעשה, ומצד שני איש מלא תורה, רוח וקדושה. מומלץ לדון עם התלמידים: האם אפשר להיות "גם וגם"? האם זה קל? האם זה קשה? אפשר לסכם את הדיון בכך שהרב גץ היה דמות שהוא כ"סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה" (דוגמא ללוח בנספח 2).

1. המורה מסיים בהצגת הרב גץ כדמות החמ"ד השנתית לשנה"ל תשע"ח. דמות מיוחדת ורבת פעלים ששילבה קודש וחול, עשייה ורוח. איך הוא עשה זאת? על כך נלמד בחברותות לאורך השנה. בכל ראש חודש או לקראת חג נלמד פן אחר של הרב גץ, שמאיר את דמותו, ובע"ה מתוך הלמידה והעיסוק בדמותו יאיר גם לנו את החודש / החג הקרוב.

דוגמא ללוח

הרב גץ "סולם מוצב ארצה..."	... וראשו מגיע השמימה"
נשוי	מגלין לו רזי תורה
עולה חדש	צדיק
קצין בצה"ל	חסיד
נוטריון	ישר ונאמן
רב יישוב	ארך רוח
מנהל בית ספר	מוחל על עלבונו

תולדות חייו של הרב גץ

1924	הרב מאיר יהודה גץ נולד בטוניס לאביו, רבי צמח. מצד אמו הגיע ייחוסו למקובל ולפוסק רבי חיים בן עטר, בעל פירוש "אור החיים" על התורה, שעלה בסוף ימיו ממרוקו לירושלים וייסד בה ישיבה.
1943	סיים לימודיו הבסיסיים, התורניים והכללים, ונחשב לעילוי. הרב למד בישיבת "אור התורה" ובהשפעתו הוכנסו לישיבה גם לימודי צרפתית. באותה שנה נשא לאישה את אסתר, קרובת משפחה רחוקה.
1946	הוסמך לרבנות ומונה לרב אזורי בצפון מערב תוניס.
1947	קיבל תואר נוטריון לאחר לימודי משפטים באוניברסיטת תוניס.
1946-1949	השתתף בפעילות ענפה של ההגנה בחו"ל. לאחר שעבר לצרפת עסק בארגון העלייה לארץ מצפון אפריקה, ובהקמת מוסדות לנוער מצפון אפריקה.
1949	עלה לארץ ישראל והופנה לגליל העליון, שם ייסד את מושב "כרם בן זמרה. במושב כיהן גם בתפקיד רבני.
1951	הוסמך לקצונה בצה"ל. לאחר סיום קורס קציני חי"ר סיים קורס מפקדי מרגמות.
1954	ייסד בית ספר יסודי לילדי הגליל העליון וניהל אותו.
עד 1967	עסק בביסוס האזור בתחום האירגוני, הכלכלי, הרוחני והביטחוני בתפקיד מפקד אזור ומפקד חבל.
1968	מסיבות משפחתיות עזב את הגליל ועלה עם משפחתו לירושלים, שם מונה על ידי שר הדתות למתאם ראשי ברחבת הכותל.
1969	התמנה על ידי הרבנות הראשית לישראל לתפקיד "הרב הממונה על הכותל ויתר המקומות הקדושים מסביב להר הבית".
1978	מונה על ידי משרד הדתות גם למנהל האדמיניסטרטיבי של הכותל, זאת בנוסף לתפקידו הרבני.
1981	נתמנה על-פי חוק המקומות הקדושים לממונה על הכותל מבחינה משפטית, לאחר פרסום התקנות המיוחדות לכותל.
1991	קיבל מטעם הרבנות הראשית מינוי "איש הר הבית" ו"אמרכל בית המקדש".
1995	נפטר ונטמן בהר הזיתים, בסמוך לשני בניו.
1996	קיבל את אות "יקיר ירושלים" כהוקרה על תרומתו הרבה לפיתוחם של המקומות הקדושים בכלל ורחבת הכותל המערבי בפרט.

לימודי בחברותא - חודש אלול

✕ הכניסו את הרשימה לטבלה.

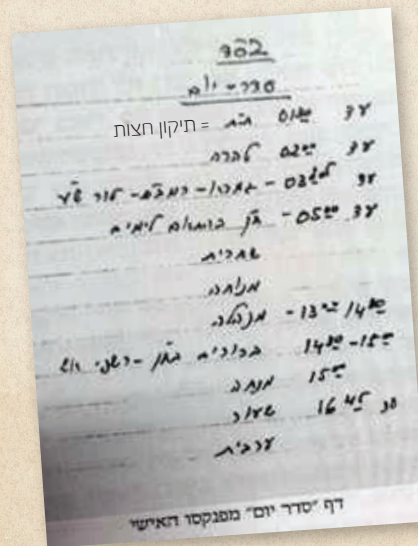
מצוות שבין אדם לחברו	מצוות שבין אדם למקום (לקדוש ברוך הוא)

תמונה מאירה

זהו דף נוסף מפנקסו של הרב המתאר את סדר יומו.

א. באיזו שעה מתחיל סדר יומו של הרב ג'?

ב. מתח קו בין הפעולה לבין מטרתה:

- ◀ תבילה במקווה כדי להיות טהורים
- ◀ לימוד תורה בתורת הנגלה
- ◀ לימוד תורה בתורת הנסתר
- ◀ תפילה מיוחדת על חורבן בית המקדש
- ◀ תפילת הבוקר
- ◀ כתיבת ספר
- ◀ עניינים טכניים הקשורים לאחריות על הכותל
- ◀ תפילת הצהרים
- ◀ לימוד תורה לאחרים
- ◀ תפילת הערב
- ◀ אגירת כוחות כדי להמשיך בסדר היום

שאלתיאל: שמעתי שלרב ג'ן היה פנקס קטן, פנקס המידות. בשביל מה?

הכמון: שאלה מצוינת. היא בדיוק מתאימה לחודש אלול.

שאלתיאל: למה?

הכמון: כי בחודש אלול אנחנו חוזרים בתשובה.

הרב כתב בתחילת הפנקס החלטות ליישום בס"ד:

- ◀ להיות בכל עת בבחינת שיוויוני ה' לנגדי תמיד
- ◀ להיות בשמחה תמידית פנימית וחיצונית
- ◀ לא להגיד שום מילה רעה על שום אדם
- ◀ לדון תמיד לכף זכות, ולא להיפגע
- ◀ לכבד את רעייתי במאוד מאוד
- ◀ לא להקפיד על הילדים ולבוא לעזרתם מאוד, גשמית ורוחנית
- ◀ לצמצם את האכילה
- ◀ להקפיד על התעמלות כל יום
- ◀ להקפיד, לעתים מזומנות על נשימות עמוקות
- ◀ לצמצם בשיחות טלפוניות ולקצרן
- ◀ להקפיד על טלית ותפילין בשעות היום עד כמה שאפשר
- ◀ להעמיק ולהרחיב את כתיבי "רשפי אש"
- ◀ להיות תמיד שרוי בשמחה של מצוה

שאלתיאל: רשימה מאד מעניינת, אבל התבלבלתי ממנה קצת.

הכמון: אז בא נעשה סדר.

ריבוע קסם (ניתן לקרוא גם מימין לשמאל וגם מלמעלה למטה)

היה חשוב לרב להתפלל עם _____ ישראל

שאלה של חכמון (בדרך כלל שאלתיאל הוא השואל)

הרב התפלל ב_____ רב

תמונה מאירה

אחרי התפילה הרב עמד ובירך כל מתפלל ומתפלל, חילק לכל אחד תפוח בדבש, ואמר לו: "קח, והבא גם לאשתך".

הרב היה דואג שבשולחן ליל ראש השנה יהיו סימנים רבים ככל האפשר.

כל דבר שיכול לסמל שפע הועלה על השולחן, כגון: שומשום, פול ועוד. גם בערב יום כיפור יש מצווה לאכול, אך הרב היה בתענית... דיבור. לעומת זאת, היה אוכל 7 סעודות (עם נטילת ידיים), ומברך את כל בני המשפחה לפני כניסת החג. הרחוקים בורכו בטלפון.

משימה בתוך הלימוד המשותף בחברותא: במשך כמה דקות היו נא בתענית דיבור. נסו להעביר לחבר / חניך שלכם את המסר הבא: "צריך להיות תמיד בשמחה".

תארו בכתב איך החבר / החניך הביין את הדברים.

תקיעות השופר סיימו את סדר התפילות ולאחר תפילת ערבית מהירה וקידוש הלבנה יצא הקהל ובמיוחד הנוער שבו בריקודים נלהבים... בעוד זוג תלמידי חכמים ישבו ופתחו בלימוד בענייני הסוכה לקיים מה שנאמר: "ילכו מחיל אל חיל".

(מתוך יומנו של הרב גץ, מוצאי יום כיפור תשל"א)

שאלתיאל: מאיזו עדה הרב גץ? איפה הוא נולד?

חכמון: למה? מה זה משנה?

שאלתיאל: בטח שזה משנה. באיזה נוסח הוא התפלל? באיזו מנגינה?

חכמון: בדרך כלל זה באמת משנה. הרב נולד בתונים, אבל למעשה ידע את כל הנוסחים. כשהיה רב ביישוב "כרם בן זמרה" הוא התפלל בשני הנוסחים, התפלל בלהט רב והלהיב את המתפללים.

שאלתיאל: איך?

חכמון: בראש השנה יש שני ימים, יום אחד התפלל עם עדות המזרח והיה חזן ובעל תוקע שם, וביום שני התפלל במניין אשכנזי, ואף שם היה חזן ובעל תוקע.

שאלתיאל: וכשהיה רב הכותל? האם גם אז נהג כך?

חכמון: אז הוא התפלל תפילת שחרית בנוסח ספרד בכותל עם כלל ישראל, ולאחר מכן הלך לטבול במקווה והגיע לתקיעות ולתפילת מוסף בשיבת בית אל.

בנאום האחרון של הרב אמר: "בבית הזה לא ידענו מה זה אשכנזי, מה זה ספרדי, מה זה תימני, מה זה אורפלי, כולנו בני אברהם יצחק ויעקב... וביחד נודה לקב"ה".

לימודי בחברותא - הקהל ושמחת תורה

תמונה מאירה

"כיום, שזוכים אנו ברוך ה' להעלות בלבבנו ליד שריד בית מקדשנו, הכותל המערבי, את זכרו של מעמד קדוש נשגב ומרומם זה - נעמיק בלבנו את התחלת והתקווה ליום יבוא ונזכה לקיים את מצוות הקהל בשלמותה וכהלכתה בבוא כל ישראל לראות את פני ה' אלוקים ו"מלך ביופיו תחזינה עיננו", בקרוב ממש אמן.

(דברי הרב במעמד הקהל)

הרב גץ ראה ערך רב בקיום מעמד הקהל פעם בשבע שנים, במוצאי שנת השמיטה, וראה לנכון לעורכו ברוב פאר והדר, כוהנים בלבוש חג מריעים בחצוצרות ובמקום מלך קורא בתורה נשיא המדינה או ראש הממשלה.

מעמד 'הקהל' במוצאי שנת השמיטה, בשנת תשמ"ח. מימין לשמאל: הרב שאול ישראל, הרב מנחם נשיא ביהמ"ש העליון מאיר שמגר, ראש הממשלה יצחק שמיר, דרב איתן איזנטק, הרב אליהו בן דוד

שאלות:

א. עיינו בדברי הרב ממעמד ה"הקהל" והסבירו: מדוע מצוות הקהל עדיין אינה בשלמותה?

ב. עיינו בתמונה וזהו שם מישהו שהיה פעם הדמות השנתית בחמ"ד. מה שמו?

ג. מה אתם זוכרים על הדמות השנתית היא?

שאלתיאל: זה לא מסוכן להיות בכותל?

חכמון: בדרך כלל לא. בחג סוכות תשנ"א אירע בכותל אירוע ביטחוני חמור. מטח אבנים ניתך מהר הבית על ראשי המתפללים בכותל.

שאלתיאל: מסתבר שבאותה שנה חששו רבים להגיע להקפות בשמחת תורה. נכון?

חכמון: תראה מה הרב כתב אז ביומנו:

✕ השלם את המילים בדברי היומן, בעזרת התרמילון:

"... מיד בצאת החג הוקמה בימה ותוספת דגלים בשטח. התקרבה השעה תשע בערב, הרבנים הראשיים כבר הגיעו כשהם מלווים באנשי _____ . בליבי כרסם ספק שמא מסיבות ביטחוניות הקהל יחשוש לבוא. להפתעת התמלאה הרחבה בהמוני עם כפי שלא _____ מעודי... לפי הערכה, כמאה אלף איש התרכזו בבת אחת, בנוסף לאלה שהלכו ובאו. לאחר דברים קצרים של הרבנים _____, שר הדתות ונציג הכנסת, נפתחו _____ שנמשכו שעות מרובות עד להקפה השביעית שהחלה בשעה 01:30 לאחר _____ ונסתיימה בשעה 05:00 לפנות בוקר בהנחת תפילין. אשריכם ישראל!"

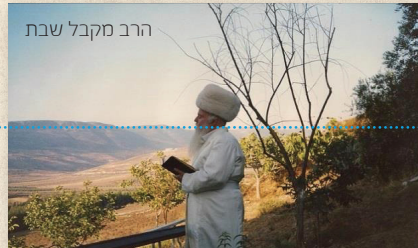
תרמילון: הראשיים, ביטחון, ראיתי, ההקפות, חצות

✕ מצא את התשובות בתפזורת:

ג	כ	ק	ע	י	ה	ר	ו	ת	ח
ל	ו	ד	ג	י	ס	י	ח	ר	פ
ח	ל	ו	ת	ט	א	ס	ג	ר	ר
ג	ד	ש	ו	ל	ח	נ	ב	ש	ק
כ	ז	ה	ס	ב	כ	י	י	נ	צ
ח	י	ס	נ	צ	ת	נ	ע	כ	ג

- ▶ מה הוסיפו דברי התורה?
- ▶ היו 12 על השולחן
- ▶ הרב הכין בעצמו
- ▶ הרב ערך בעצמו
- ▶ הרב הביא מתנה לרבנית
- ▶ התקיים בביתו
- ▶ הדברים האלה ענינו את כולם
- ▶ היה לכל אחד מעל גיל 13

תמונה מאירה

הרב נהג בכניסת שבת על פי תורת הארז", כפי שכתב הבן איש חי בספרו "סדר קבלת השבת". הוא קיבל את השבת בשעה מוקדמת, יצא מביתו כשהוא לבוש בגדי לבן מכף רגל ועד ראש, כיפה לבנה על ראשו והוא עטור בטלית. הוא פנה לשדה, נעץ מבטו אל השמש השוקעת

וקיבל את פני שבת מלכתא, ואז פנה לתפילה בבית הכנסת.

משימה: תאר את התחושה שאדם חש כאשר הוא מקבל שבת. הן בבית הכנסת והן אם ינהג כמו הרב גץ.

"מאז מלחמת תשכ"ז הפך הכותל בשבתות ויום טוב ויומא דפגרא למקום רינה ושירה, שם שירתם של ישראל. הכול משוררים אצל הכותל המערבי, הכול אומר שירה, העולם כולו משורר ומרנן, ושירה זו נאה ויאה היא למקום זה בבחינת "תשורי מראש אמנה". במיוחד יש לציין את שירת הכותל בלילי שבתות. "קול המון כקול שדי" - וישראל קדושים הנהיגו מאז שחרורו של הכותל המערבי לקבל פני שבת מלכתא בשירה ובריקוד של מצווה אצל הכותל המערבי... קבלת שבת אצל הכותל המערבי זו חוויה שאין למצוא כמותה בשום מקום אחר בעולם".

(קונטרס הכותל)

שאלתיאל: איך רב מקובל מתכוונן לשבת?

הכמון: אתה בטח חושב שהוא למד הרבה לפני שבת.

שאלתיאל: בטח, זה הכי חשוב.

הכמון: הרב גץ היה שותף מלא בהכנות לשבת קודש. ביום שישי בבוקר השכם, נכנס הרב למטבח ובישל את הדגים - דגים תוניסאים מפולפלים. לאחר מכן פנה לחדר האורחים ותוך שירה וזמרה השלים את עריכת השולחן שהתחיל כבר ביום חמישי. על השולחן פרס מפה צחורה והניח עליה 12 חלות, מעשה ידי אשתו, זיכרון לשנים עשר שבטי ישראל וכנגד שנים עשר כיכרות לחם הפנים. סביב גביע הקידוש של הרב הניח לכל סועד מעל גיל 13 גביע כסף, אותו הקפיד להבריק בעצמו. הרב הביא זוג הדסים, אחד כנגד שמור ואחד כנגד זכור, ואיתם היה מקיף את שולחן השבת. בתוך אגרטל הניח זר פרחים גדול, אותו הקפיד להביא לרעייתו כל יום שישי.

שאלתיאל: ובשבת עצמה?

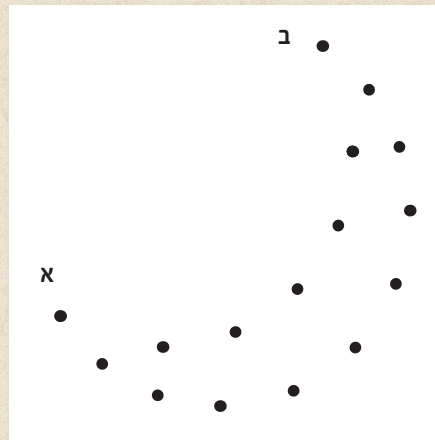
הכמון: בכרם בן זמרה היה לרב מניין בביתו. בתום התפילה הסב הרב לסעודת שבת ועמו אורחים רבים. במשך השבת דרש הרב בדברי תורה. לשיחותיו נמשכו ילדים ומבוגרים כאחד, ודבריו הוסיפו נופך קדושה לשבת.

תמונה מאירה

בקיודש לבנה הרב היה מייחד ייחודים ומכוון כוונות, דבר שנמשך זמן רב. היו שפרשו, אך את אלו שנשארו עמו עד הסוף היה מברך שלוש פעמים: "שלום עליכם, שלום עליכם", לוחץ ידו לסובבים אותו ורוקד ושר בדבקות עצומה לפני ריבונו של עולם.

אם תענה נכונה על השאלה תמצא את האות שממנה צריך להתחיל את האזור. עבור מהאות הראשונה אל הנקודה הקרובה ביותר והמשך הלאה לנקודות הקרובות עד האות שמופיעה ליד התשובה הלא נכונה. משם המשך אל הנקודה הקרובה שנותרה וכן הלאה, עד שתשלים את הציור בנקודה הראשונה.

השאלה:

בראש חודש:

- א. מנהלים
ב. לא מנהלים

"מן הראוי לציין כאן לשבח את מנהגם המחודש של ישראל לפקוד ברוב עם את הכותל המערבי בראשי חודשים ובערבי ראש חודש. לא רק בשבת ובמועד כי אם גם בראש חודש שופע הכותל משמעות מיוחדת. אף בנקודה זו מתנוצץ אורה של הישועה, אור תקופתנו ה'עקבתא דמשיחא', ראשית גאולתן של ישראל.

(קונטרס הכותל)

שאלתיאל: אין שום חג בחודש חשוון

הכמון: אצל הרב גץ היה...

שאלתיאל: באמת? מעניין! איזה?

הכמון: זה לא רק בחודש חשוון. זה יום מיוחד בכל חודש.

שאלתיאל: מה? ראש חודש?

הכמון: כל ראש חודש היה כיום חג בבית משפחת גץ. ביום זה לא כיבסו, לא גיהצו ולא תפרו. הרב הקפיד ללבוש לבוש מיוחד לראש חודש וערך סעודה חגיגית עם נרות ומפה לבנה, בה נטלו חלק אורחים רבים שפקדו את הבית.

שאלה: איך מציינים את ראש חודש בבית ספרכם?

1. _____
2. _____
3. _____

"הרב הראשי שלמה גורן שליט"א הגיע בזמן ולאחר דברים קצרים מעניינא דיומא, בירך על הנר הראשון. איש ביטחון העלה את הנר בחנוכיית הגז ומנהל העבודה בחשיפת הכותל - כהן - העלה את הנר הראשון ממול לבית קודש הקודשים. מעמד זה הוא תמיד מרגש באשר בעיני רוחנו ניצבת המנורה של בית המקדש כשהכהן מעלה את נרותיה, ה' יזכנו לראות בכך בעגלא ובזמן קריב".

(יוסן הכותל)

שאלתיאל: קראתי בעיון את דברי הרב ביומנו. אז הוא בכלל לא הדליק נרות חנוכה?
הכמוז: בטח שכן! הוא הדליק עם בני משפחתו ליד ביתו בעיר העתיקה ברובע היהודי בחנוכייה מפוארת, עשויה כסף טהור. הוא הקפיד מאוד להדליק את הנרות בזמן. המעמד היה מאוד מרגש, ואנשים היו נעמדים כדי לחזות ברב העומד ומיחד את הייחודים המתאימים בעת הדלקת הנרות. לאחר מכן נכנסו בני המשפחה הביתה, הרבנית הכינה סעודה עם מאכל מיוחד לכל אחד מלילות החנוכה והסעודה לוותה בשירה ובשמחה.

תמונה מאירה

שאלתיאל: לא הבנתי כמה חנוכיות היו.

הכמוז: שלש חנוכיות היו מודלקות במתחם הכותל:

האחת - חנוכייה גדולה, ניצבת סמוך לכותל המערבי, מודלקת בשמן זית זך על-ידי אישיות ציבורית חשובה- הרבנים הראשיים לישראל, שר הדתות ונבחרי צבור שהרב הזמינם.

השנייה - חנוכיית גז שמוקמה ברחבה העליונה של הכותל, אותה מדליקים אנשי צבא ומשטרה, והשלישית - החנוכייה שהודלקה במחילות הכותל אל מול קודש הקודשים.

שאלתיאל: ומה הרב חיבב ביותר?

הכמוז: החנוכייה השלישית, הנסתרת מעין כל ומקומה חבוי במנהרות הכותל אל מול קודש הקודשים.

✕ מתח קו בין החנוכייה ובין מי שהדליק אותה

חנוכייה ליד בית הרב	הרבנים הראשיים
חנוכייה ליד הכותל המערבי	איש כהן
חנוכייה ברחבה העליונה של הכותל	אנשי הביטחון
חנוכייה מול קודש הקודשים	הרב גץ

תמונה מאירה

בט"ו בשבט נהג הרב לקיים סעודת חג השולחן היה מלא בפירותיה הגדולים והמשובחים שנתברכה בהם ארץ ישראל, תוך הקפדה על כך שהפירות יהיו מארץ ישראל, ולא פירות מיובשים המגיעים מחוץ לארץ.

כשהיה גר בירושלים אף ביקש במיוחד שישמרו לו אשכול ענבים, אף שהיה קשה להשיגו בעונת החורף.

זהה לפחות שבעה פירות שנמצאים על שולחנו של הרב:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____

"כל הזמן חיינו במחשבת ארץ ישראל".

(מתוך דברים שכתבו הרב והרבנית לנכדתם)

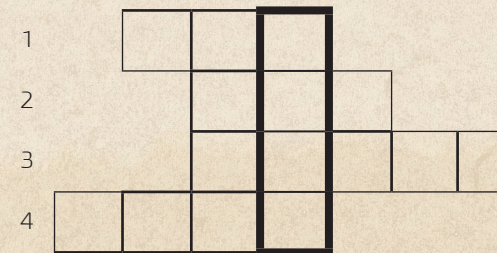
שאלתיאל: ט"ו בשבט הוא חג של ארץ ישראל?

חכמון: בהחלט. שאול נחמיאס סיפר ששאל את הרב גץ מדוע יש רבנים ואדמו"רים שאינם עולים ארצה. הרב ענה: "אני מאמין בעשייה - קירוב הגאולה במעשה ידינו. אנו בעצמנו נעלה ארצה, ונקלוט יהודים מכל קצוות תבל, ניישב ונבנה את הארץ. הננו זוכים לראות שהארץ שמחה בדרכנו, מקבלת באהבה את בניה השבים אליה ונותנת פרייה".

שאלתיאל: אז הרב אהב את פירות הארץ?

חכמון: בוודאי, הרב שמח שמחה גדולה בפירות העסיסיים שגדלו במטעי הישוב, ורצה לשתף בשמחתו את כל יושבי הארץ. על כן בהיותו מנהל בית ספר בכרם בן זמרה דאג למלא את אמתחות המורים, בנות השירות ואורחים שהזדמנו לישב שנסעו למרכז הארץ, בפירות שונים, ובעיקר בתפוחים. האזור מפורסם היה בתפוחיו הנפלאים, העסיסיים והענקיים, והרב היה מבקשם שיראו את נפלאות הארץ לתושבי הערים.

אם תפתרו נכונה את התשבץ, תקבלו פרי משובח שאינו משבעת המינים, שהרב התגאה בו מאוד.

1. גם בשעה וגם בארבעה
2. אם היין
3. פרי עם כתר בראשו
4. מכיל גלוטן

תמונה מאירה

תלמיד מתחפש לרב

הרב והרבנית בסעודת פורים

שאלות:

- א. מה מקומה של הרבנית בשולחן של הרב? _____
- ב. מצא את הדברים השווים בתחפושת של התלמיד לרב, ואת הדברים השונים

הדברים השונים	הדברים השווים

- ב. מה ניתן ללמוד מכך שהתלמיד מנסה להתחפש לרב שלו?

"קהל גדול מאד ביקר מאז הבוקר ועד עתה. במיוחד באו מחוץ לירושלים ונתעוררו כמה בעיות הלכתיות ובין השאר האם בן ירושלים יוכל לקרוא מגילה למפורזים. האחרונים דנו בשאלה זו ודעותיהם חלוקות. בהסתמכי על הגמרא הוריתי לקרוא את המגילה אך ללא ברכה".

(יומן הכותל, י"ד באדר תשל"ב)

שאלתיאל: מה היה מיוחד בפורים של הרב?

חכמון: כשהרב הקריא לבני משפחתו את המגילה, הוא הדגיש מילה אחת.

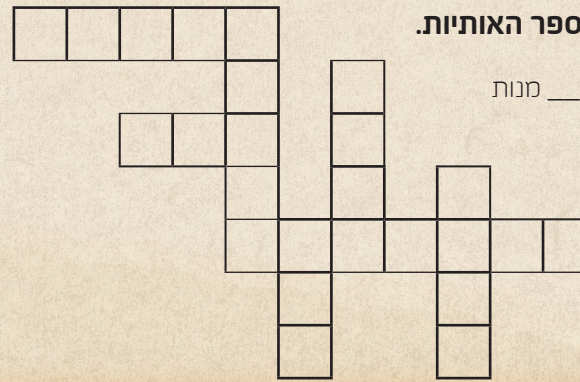
שאלתיאל: איזו מילה? המלך?

חכמון: לא. את המילה "אסתר המלכה", ואז הוא היה מצביע על רעייתו ששמה אסתר.

שאלתיאל: היה עוד משהו בפורים שהיה קשור לשמות, נכון?

חכמון: תשמע, זה מדהים. הרבה אנשים היו באים לבקרו בפורים. הרב היה מתחפש לאחשוורוש ויושב עם כוס יין. היו שבאו להביא משלוח מנות והיו שבאו להשתתף בסעודת פורים. במשך שעות רבות הרב ישב ליד בקבוק היין וכל מי שאמר את שמו קיבל מיד פסוק שמתאים לגימטרייה של שמו, ועוד דברי תורה רבים. היין כאילו לא השפיע, אך "נכנס יין יצא סוד".

אמלא את המילים לפי מספר האותיות.

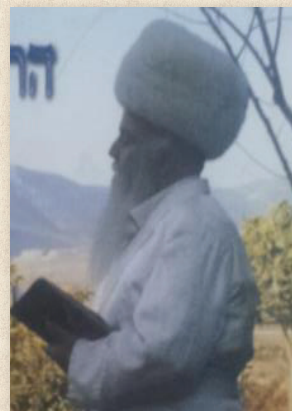

- היו מגיעים לרב לתת _____ מנות
- _____ סוד
- ערך הפסוק
- מילה מרכזית במגילה
- מה הרב קרא
- נכנס _____
- מילה שהרב הדגיש

☒ **משימה: תארו/י את ההכנות לפסח בכרם בן זמרה, כאילו את/ה מן החוגגים שם:**

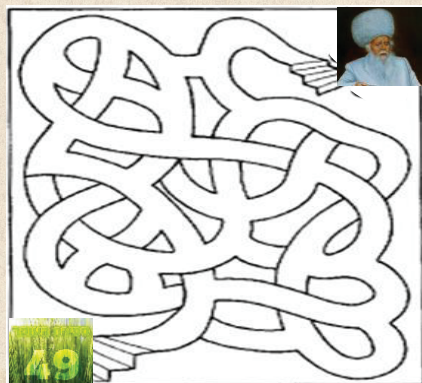
תמונה מאירה

את ספירת העומר היה הרב סופר בדיוק עם שקיעת החמה. תוך כדי ניגון היה מתכוון בכוונות הרש"ש, ומשך הספירה ארכה שעה ארוכה.

באחת השנים זכה הרב בפרס מטעם משרד הדתות. הרב ביקש שהטקס יתחיל מוקדם על מנת שיוכל לספור את העומר בזמן המדויק. המארגנים נענו לבקשתו אך מסיבות שונות לא החל הטקס בזמן.

כשהטקס החל לבסוף, הרב הלך אל מאחורי הפרגוד, התרכז והתנתק מכל הקורה סביבו ובדיוק בשעה היעודה החל לספור את העומר כהרגלו על פי כל הכוונות. רק לאחר שעה ארוכה, משסיים את הקריאה, שב לאולם כשפניו קורנות מעוצמת המצווה אותה קיים זה עתה, ואז הוענק לו הפרס.

49

"ביום החג נהרו רבבות מתפללים. מזג האוויר שהיה אביבי צח ונעים הוסיף להתרוממות הרגשת החג. אורחים רבים שחשבו כי יתקיים סדר ציבורי, נקלטו אצלי בבחינת "כל דצריך ייתי ויפסח".

(יומן הכותל, תשל"ב)

שאלתיאל: כיצד היה נראה ליל הסדר בבית הרב גץ?

חכמון: ליל הסדר אצל הרב היה באווירה מיוחדת של שמחה והתרוממות. כל ילד קרא קטע מההגדה והרב סיפר, הציג והמחזי לילדים את אותו קטע בצורה חיה עד שהם הרגישו כאילו הם עצמם יצאו ממצרים.

שאלתיאל: ואיך הילדים נשארו ערים?

חכמון: הרב חילק שקיות עם אגוזים כדי שיישארו ערים בליל הסדר עד תום קריאת ההגדה.

שאלתיאל: אח! אם הייתי זוכה להיות אתו בליל הסדר. אילו לפחות הייתי מתלמידיו...

חכמון: עם תלמידיו הקרובים ובני משפחתו הרב גם אפה את המצות בערב פסח, 'מצות מצווה'. האפייה נעשתה בדקדוק רב, מתוך שמחת מצוה. לפני פסח נוהג היה לסייע כלכלית לתלמידיו. והיה מחלק קמחא דפסחא ואף דאג שלכל תלמיד יגיעו שק תפוחי אדמה ומצרכים נוספים עד לפתח ביתו.

שאלתיאל: ובכרם בן זמרה?

חכמון: גם שם תושבי האזור התכנסו ואפו בעצמם את המצות תוך שירה והתלהבות כשהרב מנצח על המלאכה. הרב שחט שלשה כבשים: לחג הראשון, לשבת ולחג האחרון, לכבודם של האורחים הרבים וקרובי המשפחה שפקדו את ביתו של הרב בימי החג.

תמונה מאירה

הרב גץ נפגש במהלך תפקידו עם ראשי ממשלה רבים, נשיאים ושרים. בתמונה הוא מצולם עם ראש הממשלה יצחק רבין ושר הדתות יצחק רפאל. מצא את הצללית המתאימה לתמונה:

"אני קצין קרבי בצה"ל... אני ציוני יותר מציונים רבים, אוהב אני את צה"ל ופעלתי כדי שכל יחידותיו יערכו טקסי השבעה ברחבת הכותל".

(הרב לכלי התקשורת)

שאלתיאל: המצווה העיקרית ביום העצמאות היא המנגל, נכון?

חכמון: ממש לא. יום העצמאות עניינו הודיה לקב"ה על הקמת המדינה היהודית. הרב התייחס אל יום זה כיום חג ממש. הוא ערך סעודה בלילה וביום וכל התושבים הגיעו בהמוניהם. אליהם הצטרפו אורחים נוספים. בתום הסעודה בלילה, היו יושבים בצוותא ולומדים במשך שעות רבות בענייני גאולה, בהלכות מלכים לרמב"ם, במצוות יישוב הארץ לרמב"ן ועוד.

שאלה

הרב למד דווקא ביום העצמאות. מה ניתן ללמוד מכך על הקשר של יום העצמאות לתורה?

☒ בחר את התשובה הנכונה, מה מלמד אותנו הסיפור?

- א. לא להתיאש
 ב. שהרב דאג לילדות יותר מאשר לו עצמו
 ג. שיש חום בל"ג בעומר בגלל המדורה
 ד. אף תשובה לא נכונה

תמונה מאירה

בהגיעו לירושלים למד הרב גץ את תורת הנסתר אצל הרב מוצפי ואצל הרב עובדיה הדאיה.

לאחר שהתגלתה גדולתו בלימודי הקבלה קיבל את הרשות להחזיר עטרה ליושנה ולהקים מחדש את ישיבת המקובלים "בית אל".

בהגיעו לגיל 65 גילה לתלמידיו שנגזר עליו למות בשנה זו, אך ביקש וקיבל עוד שבע שנים כדי שיוכל ללמד עוד את תורת הקבלה.

הוא המשיך ללמד עד היום האחרון בו, זכה לחדש את המבנה בהקמת בית מדרש הקיים ופועל עד היום.

גלו - איזה שיר מתחבא בתוך הגימטריה?

2, 200 | 10, 6, 8, 1, 10 | 50, 40, 300, 20, 400 | 1, 300, 200, 10, 20

"לימוד חכמת הקבלה היה חביב מאוד על חכמי טונים והם תמכו בישיבה הקדושה בית אל... הרש"ש היה אומר "מי שברך" לקהילת טונים ומתפלל עליה שלא תיחרב... עתה ידעתי את הסיבה להישרדותה של קהילת טונים ואולי שלי עצמי".

שאלתיאל: מה היה הרב גץ עושה בל"ג בעומר?

חכמון: בל"ג בעומר הרב גץ היה הולך למירון להשתטח על קברו של רבי שמעון בר יוחאי ולהשתתף בהדלקה. בידו שקית מטבעות, ובכל קופת צדקה שם מטבע. במשך הלילה למד קבלה ועם הנץ החמה התפלל שחרית.

שאלתיאל: אולי הפעם תספר לי סיפור?

חכמון: סיפרה קלרה רוזין: "שנה אחת בל"ג בעומר היה יום יפה. השמש זרחה ופרחי אביב מילאו את השדות. חברתי ואני החלטנו ללכת למירון לקבר הרשב"י. עלינו על עגלה ונסענו איתה למירון. המוני אנשים היו במירון וכולם רקדו ושמחו. לפתע החל לרדת גשם שוטף. מבול ניתך ארצה ואנו נרטבנו עד לשד עצמותינו ורעדנו מקור. לפתע הופיע הרב מולנו. "כיצד הגעתן?" שאל.

"בעגלה", ענינו. "וכיצד תשובו?" הוסיף הרב ושאל.

"איננו יודעות אם העגלה תשוב לקחתנו".

שמע זאת הרב, פשט מעילו מעליו וכיסה בו שתינו.

האנשים מסביב עמדו משתאים והביטו ברב המכובד הפושט את מעילו כדי לעטוף בו שתי ילדות קטנות, וכך שבנו הביתה, כשאנו עטופות בחום המעיל ובחום ליבו".

תמונה מאירה

ימים מספר לפני פרוץ מלחמת ששת הימים הגיע יאיר הי"ד, בנו של הרב למצוות. באותו יום קיבלו צו גיוס תושבים רבים וביניהם הרב, בנו אבנר וחתנו ציון. בלילה ישב הרב עם בנו וחתנו ולמדו בצוותא בהלכות מלכים לרמב"ם על חובת היציאה למלחמה, שאפילו יוצא חתן מחופתו. אבנר מאורס היה ואמור היה להתחתן מספר שבועות לאחר מכן.

אבנר הי"ד נהרג ליד שער שכם (חצר המטרה מימי ירמיהו הנביא). שעה קלה לפני הפריצה אל תוך החומות נפצע קשות ונפטר מפצעיו. לכותל לא זכה להגיע, אך הכותל שב לחיק עם ישראל. סיפורו מסופר בספר "הצנחן שלא זכה לגעת באבני הכותל".

משימה: מצא רמזים בשיר לנפילתו של אבנר בנו של הרב.

"אשרי לי שזכיתי ואוי לי שזכיתי שבני נפל במערכה על שחרור ירושלים"

בשנת העשור לשחרור ירושלים והעיר העתיקה, התקיים בכותל טקס ממלכתי. הרב חיבר שיר:

בעזרת צור אלוקי צבקות,
אשר לב מלכים בידיו,
קריה נאמנה חוברת יחדיו
לפני עשור משאת דורות.

שעטו, הסתערו עלי חומות
חיילי ישראל, נפשם בחירוף
הפקירו דם, עצמות וגוף
לגאולת עיר, כסופת דורות,

לב הומה, עיניים נשואות
נפעם, נרגש בלבת אש
משיאות מופלאה מחלום ליש
הוגש השי, מנחת דורות,

ורבים, רבים בחורי חמודות
נשרו, אחד ושמונים ומאה
ובשפתיים ובלב אז נישאה
"שמע ישראל" תפילת דורות,

תמונה מאירה

הרמב"ם (תעניות א', א'-ד') קבע: "מצוות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבוא על הציבור".

בחודש אייר תש"ל, בזמן מלחמת ההתשה, תקעו בכותל בחצוצרות. החצוצרות הגיעו לידי הרב גץ למשמרת בכותל, ובעתות צרה הוציאן ותקע בהן בחבורה מצומצמת במחילות הכותל, אל מול מקום קודש הקודשים.

במלחמת יום הכיפורים תשל"ד, הוציא הרב את החצוצרות ותקע בהן מדי יום ביומו להצלחת עם ישראל במלחמתו הקשה.

בעצרות תפילה רבות דאג הרב להבאת החצוצרות ולתקיעה בהן על ידי כוהנים.

מצא את הפסוק שמסתתר במילים הפוכות:

מייבו מכתחמש מכידעמבו ישארבו מכשדח מתקתו תרצחב

"ואני, גם שהנני בחוץ - נמצא אני בבית אל... וכשנמשך אני לשער ישיבת בית אל - הכול נמחק אצלי, ונפתח לי פתח של צלילות דעת בלימוד".
(הרב גץ בדבריו אל הרב מרדכי אליהו)

שאלתיאל: מה זה "רשפי אש"?

חכמון: לרב גץ הייתה שיטה מיוחדת איך ללמוד את ספר הקבלה "עץ חיים" בצורה מסודרת ומעמיקה ולהגיע לדיוקים עדינים ביותר. את חידושי העלה בספר "רשפי אש" שהינו מבוא לקבלה.

שאלתיאל: הקבלה הייתה דרך חייו?

חכמון: אכן, גם בחיי היום יום נהג הרב על פי הקבלה. לכן גם הקפיד לקשט את ביתו בירק לקראת חג השבועות, כזכר למעמד הר סיני.

שאלתיאל: מי עזר לו?

חכמון: הוא עשה זאת בעצמו.

☒ משימה: גזרו את הירק וקשטו את הבית.

מרכז למידה סביב דמותו של הרב גץ: כיתות ח'-י"ב

הקשרי הוראה

שיעורי חינוך וחברה

מטרות היחידה (ידע, ערכים, מיומנויות)

1. להכיר את דמותו של הרב גץ כדמות עילאית, מתמודדת ומתקדמת לאורך השנים.
2. למצוא נקודות להזדהות ולרפלקציה בין הלומד לרב גץ במצבים יום יומיים.
3. להאמין כי ניתן לשנות ולתקן מצבים ותכונות בחכמה וביצירתיות.

מבנה היחידה

מרכז הלמידה בנוי מתשע תחנות. לכל תחנה מוקצות כ- 10 דקות של פעילות. בכל תחנה התלמידים יקבלו כרטיסי פעילות המורכבים מטקסטים, רובם לקוחים מיומני הכותל שכתב הרב גץ במשך עשרות שנים. התלמידים יתבקשו לקרוא את קטעי היומן ולבצע משימה אינפורמטיבית להבנת תוכן התחנה ומשימה רפלקטיבית להפנמה ולבירור אישי שלהם מול הדמות.

מומלץ שהלומדים יתחלקו לקבוצות בנות שלושה או ארבעה תלמידים.

ניתן להפעיל את מרכז הלמידה בכרטיסי פעילות מודפסים או בחדר מחשבים כפעילות מתוקשבת. במידה והפעילות הינה מתוקשבת, ניתן להוסיף משימות חקר, כגון:

- ◀ מצאו קטעי עיתונות וחדשות מהתאריך המדובר.
- ◀ מה התרחש בארץ ובעולם באותה התקופה?
- ◀ מי היו הדמויות המוזכרות או האירועים המוזכרים בקטעי היומן?
- ◀ מצאו והגדירו תובנה שעולה לכם מקריאת היומנים.
- ◀ שתפו חברים.

מורים יקרים מצ"ב קישור לקובץ של יחידה זו בגוגל דוקס, כך תוכלו לערוך ולהשתמש בה כרצונכם.

נושא היחידה

הרב גץ כדמות ערכית ומתמודדת

כתיבה

יעל אלון ויפתח גץ, נכדי הרב גץ

קהל יעד

כיתות ח'-י"ב

מספר שיעורים מומלץ

2 שיעורים רצופים

מבוא ליחידה

הרב מאיר יהודה גץ הוא אחת מהדמויות האגדיות והקסומות של ירושלים בת זמננו. הרב גץ אגד בתוכו דמויות רבות, חבש כובעים שונים, הכיר וייצג תפיסות מגוונות. הוא נדד בין יבשות, ארצות ותרבויות ועבר ממקום מושב לעיר. הוא היה חוט מקשר בין עדות ומנהגים והיווה מוקד משיכה להפכים ושונות. כל זאת תוך עבודה פנימית מתמדת, עבודת מידות ועבודת קודש, עבודת-אל נקיה ומסורה, עם הנהגות של יחידי סגולה שכמעט ואינם מצויים בדורנו.

במרכז למידה זה יחוו הלומדים מקרים יום יומיים מתוך התמודדותיו של הרב גץ, לפי התייעוד ביומניו. התלמידים יידרשו לנתח את האירועים, לחשוב על פתרונות ולמצוא את הבחירה והחכמה של הרב. מטרת הלימוד במרכז היא להגיע להבנה שתורתנו היא תורת חיים בה נדרשת עבודה פנימית מתמשכת, תפילה והתמדה בקבלות והנהגות בדרך העולה לעבודת ה' שלמה, למיצוי של חיים ולהגשמת חלומות פרטיים וכלליים.

תחנה ראשונה - קורות חיים, שאיפות תורניות וכלליות

התבוננו בקורות חייו של הרב גץ.

- ◀ סמנו בצבע אחד את ההישגים התורניים של הרב, ובצבע שני את ההישגים הכלליים (השכלה, צבא, קריירה).
- ◀ כתבו את קורות החיים שהייתם רוצים שיהיו לכם, כתבו את שאיפותיכם התורניות והכלליות.
- ◀ כתבו את קורותיכם עד כה, סמנו את ההישגים התורניים והכלליים, למשל: קראתי לבר מצווה שלי את כל הפרשה וההפטרה, סיימתי מסכת, הצלחתי לקום לתפילת שחרית בזמן וכדומה. הישגים כלליים: הדרכתי בתנועת נוער, התנדבתי ב... אני עוזר בבית ב... אני לומד ונבחן בבגרות ברמה גבוהה, אני מתמיד במחויבות אישית מול בן משפחה וכדומה.
- ◀ משימה לאמצים... כתבו קורות חיים עם נושאים / אירועים שלא הצלחתם בהם, כתבו: מה למדתם מכל אירוע? חשבו: איזו השראה אתם מקבלים מקורות חייו של הרב גץ כלפי עצמכם?

בסייד

מאיר יהודה גץ
תולדות חיים

- מוניא תרפי"ד (1924) - נולדתי בסוניה לאבי רבי צמח זצ"ל.
- עד תשי"ג (1943) - סיימתי חק לגודי הבסיסיים התורניים והכלליים.
- טבת תשי"ד (1943) - נשאתי אשה (לאחר השחרור משליטת הנאצים ימ"ש).
- תשי"ו (1946) - הוסמכתי לרבנות (בגמר שלב עליון בלמודים), ומונית לרב אזורי בצפון מערב סוניה.
- תשי"ז (1947) - קבלתי תואר "נוטריון" לאחר למודים אוניברסיטיים במשפטים.
- תשי"ו-ט" (1946-1949) - פעילות ענפה בהגנה בחו"ל, ארגון העליה לארץ בצרפת, ובה פתחתי מוסדות לנוער מצפון אפריקה.
- תשי"ט (1949) - עליתי ארצה. ולפי בקשתי הופנית לגליל העליון. מונית למנהל רשת בתי הספר של הישובים בסביבה וייסדתי מושב כרם בן-זמרה שכהנתי בו גם בתפקיד רבני בצד יתר התפקידים.
- תשי"א (1951) - הוסמכתי לקצונה בצה"ל, לאחר סיום קורס קציני חי"ר, וסיימתי קורס מפקדי מרגמות.
- תשי"ד (1954) - ייסדתי בגליל העליון את בית ספר האזורי לילדי הסביבה.
- עד תשכ"ז (1967) - טפלתי בבסוס האזור בתחום הארגוני, הכלכלי, הרוחני וגם הבטחוני, בתפקידי מא"ז ומפקד חבל.
- תשכ"ח (1968) - בגלל סבות משפחתיות, עזבתי את הגליל ועליתי לירושלים ת"ו, ומונית ע"י שר הדתות למתאם ראשי ברחבת הכותל.
- תשכ"ט (1969) - נתמנית ע"י הרבנות הראשית לישראל לתפקיד - "הרב הממונה על הכותל ויתר המקומות הקדושים מסביב להר הבית".
- תשל"ח (1978) - נתמנית ע"י משרד הדתות - בנוסף לתפקידי הרבני, גם למנהל האדמיניסטרטיבי של הכותל.
- תשמ"א (1981) - נתמנית עפ"י "חוק המקומות קדושים" לממונה מבחינה משפטית, לאחר פרסום התקנות המיוחדות לכותל.
- תשנ"א (1991) - קבלתי מנוי מטעם הרבנות הראשית לישראל ושר הדתות, גם כרב הממונה על כל המקומות הקדושים בארץ ישראל.
- תשנ"א (1991) - קבלתי מטעם הרה"ר לישראל, מנוי ל-"איש הר הבית" ואמרכל בית המקדש, שיבנה במהרה בימינו, אמן.

תחנה שניה - תנאי קבלה לישיבה

הרב גץ היה ראש ישיבת המקובלים "בית אל". עליכם לשער מה היו תנאי הקבלה לישיבה. כתבו את כל העולה בדעתכם. מיצאו והיעזרו בתנאי קבלה למועדונים יוקרתיים כגון: לקורס טיס, למועדון הלורדים בלונדון, למכבי תל אביב, לבית ספר לרפואה, לישיבה גבוהה ואחרים. לפניכם כרטיסיה ריקה עם חמש שורות.

- ◀ נחשו מהם חמשת התנאים לקבלה לישיבת המקובלים "בית-אל" וכתבו בכרטיסיה שלהלן.
- ◀ קראו את תנאי הקבלה לישיבת המקובלים.
- ◀ השוו את מה שכתבתם לרשימה שייסד הרב גץ - ראו להלן - וסמנו את התנאים שאם ניחשתם נכונה אכן תואמים לרשימתו.
- ◀ סמנו מה הפתיע אתכם ומדוע.
- ◀ סמנו מה נראה לכם חיוני.
- ◀ דרגו את התנאי ההכרחי ביותר לדעתכם.
- ◀ חשבו איזה כלל הייתם מכילים בישיבה / במוסד הלימודי שלכם. נמקו מדוע.

חמשת התנאים לקבלה לישיבת המקובלים בית אל - לדעתי:

1.
2.
3.
4.
5.

תנאי הקבלה לישיבת המקובלים "בית אל" בראשות הרב גץ:

א. טהרת הגוף

להקפיד על טבילה בכל עת הצורך וכן על ניקיון בגדים מכל לכלוך. ואין צריך לומר על ניקיון מוחלט של הגוף בכל חלקיו, שהוא משכן לנשמה הקדושה.

ב. שלום בית

לכבד את האישה למעלה מיכולתו וידאג לצרכיה ככל האפשר. להתרחק מהקפדה עליה ועיניו בראשו להבחין בין עיקר לטפל. ולהבחין הבחנה דקה לעשות רצונה כדי ששם ייה ישכון בבית ותחול עליו הקדושה.

ג. אהבת ישראל

לאהוב כל אחד מישראל ויהיה בכל מצב שיהיה, באשר שורש ישראל הוא אחדות מוחלטת כאיש אחד בלב אחד, וללמד עליו זכות בכל היכולת (וכמובן אהבה זו לא תגרע מאומה מחובת התוכחה וההשתדלות להשפיע עליו לחזור למוטב). ובכלל יתנהג ברחמים ובאהבה עם כל בריה.

ד. קדושת העיניים

זה השער להו"ה, להשתדל בכל הכוח לשמור על העניין הזה ולהתרחק בתכלית הריחוק מלהסתכל בנשים, מבלי להתנהג בצורה תמהונית, ומכל שכן ימנע מלהרהר בהן חס ושלום, ובד בבד יתהלך בטהרת הלב וביזיוך המחשבה. ובעיקבתא דמשיחא זה של זמננו, צריך להרבות בתפילה ובתחנונים לסייעתא דשמיא להימלט מזאת, ומן השמים ירחמו בלי ספק.

ה. דקדוקי מצוות

להיזהר מאד בכל דקדוקי המצוות ואל יזלזל בשום פרט. ישתדל מאד לקיים המצוות בחשק גדול, בהתעוררות הרגש ובשמחה גדולה.

ו. שמירה מכעס

לשמור עצמו מכל כעס ואם ח"ו נכשל בכך, יודרו לטבול במקוה בכוונה הרצויה אך מבלי שיהיה בבחינת 'אחטא ואשוב' ח"ו.

ז. צמצום אכילה

להיזהר מריבוי אכילה וראשית כל, להימנע משתיית יין, או כל משקה משכר, פרט לסעודת מצווה וגם זאת במידה הולמת.

ח. מיעוט שינה

להתאמץ בהתאמת מצוות גדולה, בשקידה ובעקביות, למעט מהשינה בהדרגה ולהשכים קום. תחילה, ירגיל את עצמו פעם בשבוע ואח"כ פעמיים וכן הלאה, הולך וער, עד שיגיע לקום לפני נקודת חצות הלילה והכל בשום שכל ובתבונה, כי המטרה היא להשתלט על הגוף החומרי ולא לשוברו חלילה.

ט. סדר עבודה

בנוסף לסדר הקבוע, להשתדל יותר בימי ראשון ושני בשבוע בהתבוננות אלוהית

תחנה שלישית - האמת והשלום אהבו

קראו את הקטע המצורף מתוך יומניו של הרב גץ והתייחסו לנקודות הבאות:

- ◀ כיצד נהג הרב גץ?
- ◀ האם הייתם אתם נוהגים כמותו?
- ◀ הרב גץ היה ידוע כאיש חסד גדול וגם כאיש אמת וישר כסרגל. הילכו שניהם יחדיו?

יום ג', ג' בכסלו תשל"א (1/12/70)

... נרצח ומאשר יצאתי מהשטח למשרדי ומה עניי ראותי? התכתשות בין יהודים על רקע צילום טלוויזיה. לא הספקתי להתערב עד שאנשי צוות הטלוויזיה יצאו מהשטח. אשתי לתומי שבדה נפתים העניין. אך לאחר דקות ספורות אצרו הצוות (בלוויית שוטרים ערביים) וביד את מחם מוט ברזל בצורה פרוקולטיבית בולטת וזלזלה, כשאיש אחד עומד בצד ומצלם את כל ה"סצנה" העלובה הזאת. לעיני גויים התנמס מחראה אחינו בני ישראל החכים איש ברעהו, מי באבן מי באבדלו ומי במוט ברזל (לבוש מולצה כחולה). למרות שאני בו, בקרית את עצמי מנמד בין הנצים ובכל אמנצי כחי הפרדתי בניהם כשכל צד לא היה יכול שלא לפגוע בו. מולא, אני מולא וסולא. אך נשאלת השאלה תפדולה למה קרה כל זאת? למה הצלמנו משהו שכן לאחר כל הממה נרא החוד והשגב? ועוד שאלות: למה הקנאים לא הסתפקו במאה פסגיות אם בכלל היה צריך למחות? וכי לא טוב יותר טלוויזיה תצלם משהו כה קדוש מאשר מראות אחרות? ולמה אנשי צוות הטלוויזיה, ביוזעם את רגשותם של אופים מסימים לטלוויזיה, נכנסו בתוכם וזאת למרות הצהרות רס"ל הנקודה [=הרב סמו] מנקודת המסתרה] שתמחיר אותם להסתפק בצילומים מלמעלה? ולמה אצרו אנשי הטלוויזיה ובידם כלי אמיתות? להציג מלמאות אחים? אסור שבאקום הקדשו שניאר בללל שגאת אינם, תתפלל שום קטטה, כל אחד איב לוותר לשני ואלבד שללום ואחוה ישרו כאן. אבול ומוכה, נלקחתי הביתה על-ידי מכונת של "מגן דוד". אותם האבלות הגופניות תלופנה איש מהר, אך מי אבוס לפעלי הנפש? האברק את עמו ישראל בשלום ישרה שכינתו בתוכנו ויברכנו בשלום ואחוה- בלי קטנות.

תחנה רביעית - ירושלים שבלב

לפניכם 5 קטעים מיומנו של הרב גץ המתארים עד כמה הייתה ירושלים קרובה לליבו. קראו את הקטעים ציינו ליד כל קטע איזה ערך בא לידי ביטוי בו, דרגו את סדר החשיבות של הערכים, מגבוה ביותר לפחות. הקבוצה צריכה להגיע להסכמה מלאה.

פעילותו בעיר העתיקה

יום ד', כ"ו באיטשון תשל"א (25/11/70)

19:30 - יסדתי בשלח טובה את "העזר" לתושבי העיר העתיקה, אם כי בתושבים ממש - משפחות - ישנן רק שתיים הדי באו לצלמנו מנהל מרחה, ישבת הסת"ל ומשון הסטודנטים. מןינו יורה, גסבר ומסכר והתנחולתי תכנית קטלה כשבמרכזה עומדת בעיית בניין מקוה טוהר.

יום ד', ב' בסיוון תשל"א (26/5/71)

18:00 - טלפנתי היום אחרי הצהריים - בנסף לבניית השולמות - גם בנסיונם רבים הקשורים בעיר העתיקה: ביטוס התחנאות, ארבו קבוצת נער שוליים לבנות בעיר העתיקה למרות אופק התחזית, מאורי הדידות, עור. אני צריך להיות עוזר מלחמכס יותר מדי למערכת הזאת כי זה עלול לפגוע מנני את השלמות החלטות מאיד בלאו הכי השומרות לרשותי. ברוך תנען לעיל כל!

⁴ נחל טוריה - כשבוע לאחר מלחמת ששת הימים, ב-18 ביוני 1967, המרכז הארצי של הסתדרות 'הפועל המזרחי' אל טדי קולק, ראש עיריית ירושלים, בבקשה להקים גרעין נו"ל תעשייתי דתי ברובע היהודי. אחד מייעודי הנח"ל היה הקמת האיחודיות באזורי ספר, באזורים אחרים שהיו גרשיים מבחינה מדינית-ביטחונית וכן באזורים שבהם לא בשלו עדיין התנאים להתיישבות ארחת. בשנות ה-60 הוקמו גרעינים של בגורי בתי ספר מקצועיים כדי לשרת בקיבוצים מתועשים ובערי פיתוח. אחד הגרעינים היה 'גרעין גינת' (גרעין נו"ל תעשייתי) של הסתדרות הנוער הדתי העובד, שהורכב מבוגרי ישיבות 'תורה ומלאכה', כגון 'כפר אברהם' (ישיבה טכנולוגית הקיימת עד היום) ו'מרום ציון' (הגרעין הקדום של הישיבה המקצועית 'קריית נוער').

גרעינים א וב (1965 ר 1966) של גינת, פתחו בית דפוס בהר ציון (שהיה באותם ימים בגול "חס" עם ירדן), בעידודו של ש. כהנא, מנכ"ל משרד הדתות, ששרצה לאגבט וליישב את הר ציון ולמנוע השתלטות נוצרית במקום. זהו דפוס העיר העתיקה הקיים עד היום.

גם גרעין גינת ג היה מיועד לשרת בהר ציון, אך הם בעקבות מלחמת ששת הימים נשלח ליישב ולאבטח את הרובע היהודי. היו שני מוחזרים, וכל אחד מנה בין 20 ל-30 חברים אשר שירתו ברובע היהודי שלוש שנים. גרעין גינת ג שירת מ-1967 עד 1970, וגרעין ד - עד סוף 1971.

חברי הנח"ל כגו 'התחלול' או 'האחוזת' 'מוריה'. אף על פי שהם נכנסו לרובע היהודי כחצי שנה לפני כן, חונכת הבית הרשמית והכנסת ספר תורה לבית הכנסת המאולתר בנותי מחסה נערכו בכ"ח באייר תשכ"ח (25 במאי 1968). אחרי שלוש שנות צבא היו מיועדים חברי הגרעין להתאחד, להקים בתי מלאכה ולהישאר ברובע היהודי. אולם בשל הקשיים לקיים חיי שיתוף בחגיגה עירונית עזבו רוב החברים ורק מיעוטם נשאר.

חשוב לציין כי בשנים הראשונות שאחרי מלחמת ששת הימים התגוררו ברובע היהודי אלפי ערבים.

⁷ ישיבת הכותל - כשבוע שלאחר סיום מלחמת ששת הימים ביקש מרכז ישיבות בני עקיבא להקים ברובע ישיבה עם פנימייה בשם 'משמר הכותל'. הישיבה נועדה לבוגרי ישיבות תיכוניות בגיל גיוס, והם היו אמורים לעסוק בלימוד תורה ובשמירה ליד הכותל המערבי וברובע היהודי במסגרת שירותם הצבאי. הישיבה נפתחה ב' באב תשכ"ו (13 באוגוסט 1967) במבנה בית ספר נטוש בקצה הדרומי של הכותל המערבי, בתוך בניין שרובו שימש את בית הדין הרבני הגדול. הייתה זו ישיבת הסדר השנייה שהוקמה במדינת ישראל (אחרי ישיבת כרם ביבנה, שהוקמה בשנת תשי"ד (1953) והחלה לשמש כישיבת הסדר בשנת תשכ"ה (1965)). ב' בתשרי תשכ"ח (11 באוקטובר 1967) עברה הישיבה למבנים לא מוכנים בבתי מחסה. למרות התנאים הפיסיים הקשים (חול וקש במקום מוצפות, יריעות יילון במקום חלונות זכוכית, מבנים ללא זרימה סדירה של מים וחשמל, ותאי שירותים מעטים שלא היו בתוך המבנים אלא בחצר) גדל מספר התלמידים בשנים הראשונות והישיבה שיפצה מבנה אחר מבנה ברובע היהודי, הארמני המוסלמי.

⁸ מעון הסטודנטים - מלבד נחל טוריה וישיבת הכותל הוקמו ברובע היהודי מעונות לסטודנטים עולים מטעם בית"ר ומטעם בני עקיבא.

הרב והרבנית נצי יוצאים מפתח ביהם בעיר העתיקה

במהלך שנת תשל"א נעשו מספר ניסיונות לשכנע את הרב גץ לקבל עליו את תפקיד רב העיר העתיקה, אך הרב סירב. ניסיונות אלה ונימוקיו לסירוב מתוארים ביומנו. בלווייתו של הרב סיור על כך הרב אביגדור נבצל שליט"א, רב העיר העתיקה, לציבור הרב ששמע את הדברים בהפתעה.

יום ה', כ"ב במרחשוון תשל"א (19/11/70)

09:00 - שמתי עם הרב ניסנו שליט"א הוא ביר או את החלפת חני הראשון, כמו כן הבטח לי שיתקרב אליהם בקני ועדת החלטה בדבר ססק הדיון בענין ניוטות השמירה על הר הבית בהמשך השמירה דרש מחני הרב הראשי לקבל את הרכנות על השיר העתיקה חיות ואני עובר בקרוב בעצרת הי' לפור שמת. עניתי לו שאני טרוד מדי בענין חכותל בכדי שאוכל להוסיף עלי שול נוסף. אך הוא הוסיף בלחץ ובקשתו רשות לקבל בדבר.

יום ה', ז' באדר תשל"א (4/3/71)

20:30 - יובת שיר השיר העתיקה, שאני אבר בו הפועלני בבחרו בי פה אחר, ארבע השיר העתיקה סירבתי בכל תוקף לקבל עלי משה קדושה זו בשתי טענות א כל כולי אני נתון לכותל ואין לי כל קנאי. ב אנוני ראה את משה מוכשר לבית על כסאם של ארצי לבנו וארזי תורה צדיקים קדושים מסידי עליון שנשא עבר על ראשם את נצי עזרת הבנות השיר. אך הם החליטו להביא את סירובי בענין בלחי תורה שהם חלשו בדבר. נראה...

יום ד', כ"ב במרחשוון תשכ"ט (13/11)

19:00 - היום כפיתי להיכנס בס"ד לדירות קבע בעיר קדשנו. וחי רצון ושכינת עוצנו תכנס להיכלה בעלמא ובסמן קרוב (=במחנה ובסמן קרוב).

יום ד', כ"ב במרחשוון תשכ"ט (13.11)
 19:00 - היום כפיתי להיכנס בס"ד לדירות קבע בעיר קדשנו. וחי רצון ושכינת עוצנו תכנס להיכלה בעלמא ובסמן קרוב (=במחנה ובסמן קרוב).

יום ד', כ"ב במרחשוון תשכ"ט (13.11)
 19:00 - היום כפיתי להיכנס בס"ד לדירות קבע בעיר קדשנו. וחי רצון ושכינת עוצנו תכנס להיכלה בעלמא ובסמן קרוב (=במחנה ובסמן קרוב).

יום ד', א' בשבט תשל"א (3/2/71)

02:30 - חנוי מודה ומשבר את' יתברק על אשר זכני להיכנס לדירותי בעיר העתיקה ממד נפשו. ארזי, שאלום ומשאת נפש חלודות מנח התבטח. הליטה לפני עם כל משפחתי את הליטה הראשון בעיר ציון. וחי רצון ושכינת עוצנו תכנס להיכלה בעלמא ובסמן קרוב אמר ואמן.

7:00 - ארבל המאורע התקיימו השמורים לפנות בוקר בדירותי אשר בעיר העתיקה. כה למי.

תחנה חמישית - כי בית תפילה יקרא לכל העמים

"בית תפילה לכל העמים"

יחס לאומות העולם

הכותל המערבי הוא מוקד משיכה לא רק עבור יהודים מן הארץ ומן העולם אלא גם עבור בני עמים אחרים. הרב גץ ראה בכך את התקיימותה של הנבואה: "כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים" (ישעיהו נז, ז).

יום ט', כ"ו בטבת תש"ל (4/1/70)

05:30- הלילה, לפנות בוקר, הגיעו שלושה יפאנים אשר אלצו נעליהם ובשפתם הם קראו קטעים מתפילתנו, בצדק ובכו והתעו עולמות. בשיחה איתם, הסבירו לי שהם נוצרים המודעים באוניברסיטה אלצנו ובאו לשפוק שמים במקום שבו. אכן "בית תפילה יקרא לכל העמים".

יום א', י"ג בכסיון תשל"א (6/6/71)

19:30- הביקורים היו חיים רחוקים ליד הכותל. הגיעה סווק לשאת ערב בקבוצה גדולה של ערביים מהמחוז לשאבר קבלתי אותם והסברתי להם בשפתם על קדושת הכותל ותפילות ישראל והדגשתי את הענין "כי בית תפילה יקרא לכל העמים".

יום ז', י"ט בתמוז תשל"א (10/8/71)

18:30- קבלתי את פניו של הרב האו"ם מקוסטה ריקה, הרב אונג'לס וכן את ראש המסע של מדינתו שלו על-ידי ראשי המסע של אמריקה הלטינית במשרד האו"ם. סיירתי איתם לאורך כל החילות והדגשתי והסברתי את חזונו בית התפילה, בית תפילה לכל העמים. המבקרים התרשמו יפה מאוד. לבקשת אנשי משרד האו"ם הבאתי לשבר שני אבוחים של הכותל כשי.

י.א. ג. פ.פ. מנסן תשל"א (74 יבואר - 10)

18:00 - מצניח מלא שיהא שביחה לי א"ס סוף מטענה ציפיה, הבינו מלה את נפשו אלי שעה ילפאל תסוג מינואלים נשתקיה וגונו יינש על שחל משחלה זמנל... וזכר את פרש היום כנהלוי יוצג או המשחנה וחול מנה גמנה יפנינה הינע"י"ה על זכו וזכר נהב השיחא הינע"י לניק אצופר את השולח נהאי שפגכ פנה לו יקנה לזולת ונבוכתמי או מטסיקי הנהנך בשנה הענינה שהנלוגי מתפקול, בכנינה, יואל ישעיהו וזכר שאתל הולכים לקולת נהאלתה נשמתה... ונקינ מוילוג יצא את חפני...

תחנה שישית - ניהול סדר יום ויומן

משימת הכנה

- ▶ תארו את סדר יומכם בשלושת הימים האחרונים.
- ▶ סמנו ליד הפעולה שביצעתם דירוג של חשיבות: 1 - החשוב ביותר, 3 - הכי פחות חשוב.
- ▶ בחנו את הרשימה, האם הקדשתם את רוב זמנכם למשימות שהגדרתם כחשובות ביותר?
- ▶ מה התחדש לכם, מה תרצו לשנות מחר?

ניהול זמן היא מיומנות חיונית מאוד בעולם המודרני. כאשר יש היצע עצום של משימות והספקים, אדם נדרש למיין את משימותיו ולתעדף אותן לפי סדר החשיבות והדחיפות. הרב גץ הצטיין בניהול זמן ותעדוף משימותיו. הוא בחן ובדק את שאיפותיו שוב ושוב, וכך ניהל את יומנו ותעדף את המשימות והתפקידים שבאו לפתחו.

302	
סדר - יום	
37	01:00 הג
38	02:00 אברה
39	03:00 - 04:00 - 05:00 - 06:00 - 07:00 - 08:00
39	05:00 - 06:00 - 07:00 - 08:00 - 09:00
	מלכה
	מלכה
	מלכה
14:00 - 13:00	מלכה
15:00 - 14:00	מלכה
15:00	מלכה
16:00 - 15:00	מלכה
	מלכה

▶ כיצד התייחס הרב גץ לגויים שהגיעו להתפלל בכותל? או לגויים שנקרו לפתחו?

▶ מה התחדש לכם בקריאת קטעי יומן זה?

תחנה שביעית - יחס לפצועים ולחיילי צה"ל

קראו את הקטעים שלהלן.

חשבו: מה היחס של הרב גץ לפצועי חיילי צה"ל העולה מהם?

בכל צרתם לו צר

יום ה', א' בתשרי תשל"א (8/10/70)

12:00 - קיבלתי חשמה לסייר בבית החולים הדסה ולברך את החיילים הפצועים. אני עושה זאת ברצון רב ובאהבה.

יום ו', ט' בתשרי תשל"א (9/10/70)

13:00 - זה עתה אצטעף מביקור אולם אצל פצועי צה"ל. אכן זוהי שבירת לב מחדירה ראשונה. אך עם זאת התרחמנות הרוח באשר אינם נשברים בנפשם ונשואים איתנים למרות הכוץ. הבאתי לרבים מהם שביקשו זאת, לערוך תפילה מיוחדת להחלמתם.

יום ד', ו' באולול תשכ"ט (20/8/69)

01:00 - כבד הלב עם השמחות הרעות המביעות מהצרות השונות. חיילי ישראל במצב יחי עלוניהם נופלים מדי יום ביומו - הי"ד - ובאת מבלי שתרגיש כל תמורה פרט להתבקש ממך עם הקוים. עד התיז ליד הכותל נשמעות צעקות השבר של משפחות הפצועים והשכינה משתפת בצער ישראל. הלב נחם כמים ועיניו לוי-ה נשואות. יחי רצון שאחרי ה' בראחו החוזבים הרף למלאך המות ומיש את באות השכינה ובאות על בית ישראל בלי ייסורים נוספים. אמן.

הרב גץ, אב שכול בעצמו, חש רגשות עזים של אהבה וחמלה כלפי חיילי צה"ל וכוחות הביטחון. הוא התרכז בתעצומות הנפש ובגבורה היהודית שעוברת מדור לדור. את הצער והכאב הוא הפנה לתפילה על כלל ישראל ועל הפצועים בפרט.

משימות

כתבו מקרה אישי שמוכר לכם של שכול או פציעה של כוחות הביטחון.

חברו תפילה אישית להחלמה ולנחמה.

תחנה שמינית - חידוש ישיבת בית אל: לחוות בעוצמה אירועים מכוננים

הרב גץ לא נתן למקרים "לעבור לידו". הוא חי את הרגע מחד ואת הנצח מאידך, הוא חווה כל רגע ורגע ואפשר לעצמו ולסובבים אותו לחוות במלוא העוצמה את רגשותיהם.

כאשר אתם קוראים את הקטע הזה, אלו רגשות עולים בכם?

פתיחתה המחודשת של ישיבת בית אל

ישיבת בית אל היא ישיבת מקובלים שנוסדה בירושלים בשנת תצ"ז (1737) בידי ר' גדליה חיון. אחריו (משנת תקי"א, 1751) עמד בראשות הישיבה ר' שלום שרעבי - הרש"ש הקדוש, מגדולי המקובלים. הישיבה פעלה בעיר העתיקה עד נפילתה במלחמת העצמאות. בשנת תשי"ח (1958) הוקמה הישיבה מחדש ברחוב רש"י שבעיר החדשה, על-ידי הרב עובדיה הדאיה. לאחר מלחמת ששת הימים שיקם הרב גץ את הישיבה במעונה המקורי (שניזק ונהרס בקרבות ובתקופת השלטון הירדני), ועמד בראשה עד פטירתו. מאז פטירתו עומד בראשות הישיבה תלמידו הרב ישראל אביחי שליט"א. יש לציין שלקהילה היהודית בתוניס, מוצאו של הרב גץ, היה קשר עתיק עם ישיבת המקובלים בית אל, עוד מימיו של הרש"ש. הקהילה נהגה לשלוח תרומות להחזקת הישיבה והרש"ש נהג להתפלל לשלומה של קהילת תוניס (ראו: רב הכותל, עמ' 23).

יום ו', אספה ממשלת ישראל (30-אוק-30)

1530 - בלחמי של יום ו' אגנב מגניימיה כנ"ל. אמר מסנה לוי. הגבשע בהבסי. במחילתו נקדונית, נני למסל ל: קיבוע. רב משה מאמברק. שגבשני, נונמן די אקדק קטנה. כשהמדינה אמר קטל תקשים נכניתי. לו באת. נחמב בעצמך אקולה. עם מואק ושמשל. אלו אגמכו, מהמקנה בעצמך ססנטאנה ופקלה אקולה ביטל יחיו. על הלוה השפנה ושמשל היבול. ולי יבנה בקנה מה אצינול.

יום י"א, י"ד בשבט תש" (18.1.70)

1800 - אגב הפסקה אכונב של אגניג יולו שנים, זכיל ו' אומביב זכרני קילשני בישבה הקבולה "היה אל" אש אל ויהלך בנישיות - משפלה כגל - מקום קניז מלך נפמל ה' המצב ככנה גאנונים ואלמיהם יילג אל שפ בעלה רוב פניג ש"טו.

1300 - חנכה - אג בלחמי בישע, ביהאי' המולד. נתיג בו אל נשול הקבול הנשני. עי בעון שדי אמר בעלה בקבולה יקב ק' משיגה גמס נכחתי.

תחנה תשיעית - הכותל כמקום קדוש ולא מקום תיירות

קראו את הקטעים הבאים וחשבו מה המסר שהרב גץ ניסה להעביר לגבי היחס לכותל המערבי.

קדושת הכותל - לא מקום תיירות חול

יום ד', ז' באייר תש"ל (13/5/70)

04:00 - אמרות עיוניות הרבה נשאתי בעזר הלימודים כמעט כרצולי. ביקור ראש הממשלה יוערך היום בשעה 10:00, באשרת ה'. אני מקוה שנוכל לעמוד במשימה ולהוכיח את קדושת הכותל שאינו מקום לתיירות אילנות אלא למקום קדוש בקדושת היהדות השרשית מדור דור.

12:30 - השבא לאש- הביקור תם ונשלם מושבני שברוך ה' עמדנו במשימה עם הצד הטוב ביותר. לברכת ראש הממשלה, נלוו שר הדתות ושר המשטרה (!) וכן קצינים בכירים מהמשטרה והצבא. הברכת מאיר התנהגה בצורה מופתית ומאוררת כבוד. אמרות הדקדוקות הארסיות של שר המשטרה וסירובו לטבוס כיפה, לא נפטרנו לפרבוקציה שלו וגם ראש הממשלה מצדה התעלמה מהם. לאחר סיום בבית הכנסת ובמחילות נתקבלה הפתילא בלשכה שליח הספרייה לכיבוד קל. הרב פיראס מסר לברכת מאיר את ספר התנ"ך מלווה בברכה בעל פה ואמרו כך הזקין הסרט על איי הכותל. לדעתי סרט זה מתאר יפה את התעשה על יד הכותל ומדגיש את קדושתו בצורה נאה; הרבה ממות היו בו: תפילות והשתפכות תנפש, דמעות, ימי אב, עלייה לרגל, הכנסת ספר תורה, ט' באב, תנוכה והכחל משתפר בפרקי הבורה של איילי צה"ל ששחררו באיחול נפש את ממד עינון אפירות ארכיאולוגיות ותמונות משאור בית המקדש. זוהי גם תשובה אילנית למקטרגים. בסולי החקתנה -הגשתי לראש הממשלה את ספר התהלים בתוספת משפטים קצרים: "ייהי לך, לברת ראש הממשלה, ספר זה בשעת שמחה ובשעת צרה, בשעת הכרעה ובשעת נחת, בשעת דאגה ובשעת באולה, למקור עוז ותעצמות". הוא קבלה הספר ברבש ואמרה בפשוט: "זה נחול' לי מאוד". לאחר עציבת הפתילא רכסתי את הצוות והודייתי להם עם שיתולי הפעולה תנאה ומסירותם לתפקיד.

יום ג', כ"ב במנא גשלו (70 - יואל - 24)

10:00 - ראוניבים נתעוררו בבא. בצמתי לאמי תקון רגל מראמי סיפן מלווה למבנה עם קיפין ומא.

למבניב דו צמנו שמא אמתי המקל וכן נטו משהו לחלוני אל, ויפיה" אנן בלי נפונה אמנם בשלח נתחנן
למנו ינגי בל עקן ופולל פקיא! כמעט לול הנלמתי משפט מנפנ. ונשתפתי מקיזת מבל תקל בקל
נמנו אלל את נשתי ונשתאר ממוקלם. בני לך מי אמסק את המלכי.

יום ד', י"ב בניסן תשל"א (17/4/71)

10:00 - באג י"ב, נתיקנתי מנאה מילפי אלפנז שמחול אקעק. זלח נקיר כסיג
בסל'ול' יולל נלפתי בשל'ויים זולל כולל נסתי בפמזל דיני. על חובן
מי'ול, פנמנ גיבי פים נשאלו מתנפים מבתול, ובי'אלקין' גיבי טמא
'מג נשית' ויגל אל גי'לו גמנוה גיבן אמון ואמן.

09:00 - במו ידו התקנתי מראה מומד לאזור שמחול לקדש הקודשים. את הקיר כוסיתי בפרוכות

ואת הרצפה בשטחים ואת כולם נסכתי בדמעות עינוי על ארבו ביתנו, תנתון בידי ציום כשאנו מתפרסם
מבולל, ובית אלקינו בידי טמאים. ייתן השם יתברך ובנו את היכלו במהרה בימינו אמן ואמן.

דמויות מספרות - על חייו ופועלו

מבנה הפעילות

- א. פתיחה - תיאור השיעור ומטרותיו הכרות עם תמונת הרב גץ
- ב. עבודה בקבוצות על כרטיס דמות
- ג. במליאה - הצגת הדמות הנלמדת בקבוצה צפייה בסרט + משימת צפייה
- ד. סיכום הנלמד

מהלך הפעילות

א. פתיחה

- 1. המנחה יסביר שבמהלך השיעור נפגוש דמויות שונות וקטע יומן (חלק מהדמויות דמיוניות). כל דמות תספר מהזווית שלה על אדם מאוד מיוחד, גדול בתורת הנגלה והנסתר, בעל מידות נעלות, אוהב הארץ והמדינה ורב פעלים - הרב מאיר יהודה גץ זצ"ל.
- 2. המנחה יציג / יקרין או יתלה על הלוח את תמונת הרב גץ (נספח 1).
- 3. המנחה ישאל את התלמידים האם שמעו על הרב גץ ופועלו ויסביר את מטרת השיעור.

ב. עבודה בקבוצות

- ◀ המנחה יחלק את התלמידים ל-9 קבוצות ויחלק לכל קבוצה כרטיס דמות (נספח 2).
- ◀ התלמידים יקראו את הכרטיס ויענו על המשימות שבתחתיתו.

ג. במליאה

- כל קבוצה, לפי סדר הכרטיסים, תציג במליאה את הדמות שלה על פי המחווה הבא:
- 1. שם הסיפור ותוכן הסיפור (באמצעות דרמה או הקראה)

כתיבה

מירב מגני, מדריכה במנהל חברה ונוער

מטרות

- ◀ התלמידים יפגשו עם דמותו של הרב מאיר יהודה גץ.
- ◀ התלמידים יתודעו לתקופות שונות בהן חי ופעל הרב מאיר יהודה גץ.
- ◀ התלמידים יחוו תכונות וערכים של הרב גץ וירצו ללכת בדרכיו.

עזרים

- ◀ נספחים 1 ו-2
- ◀ פרטי לבוש להצגת הדמויות

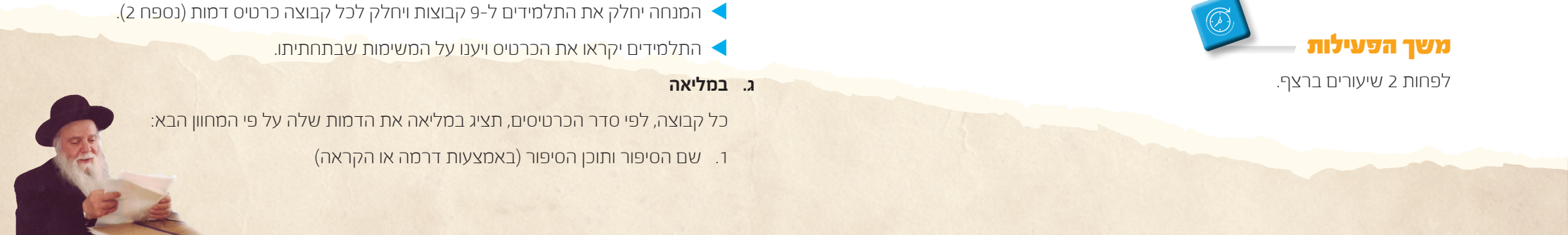
קהל היעד

כיתות ד'-ו'

משך הפעילות

לפחות 2 שיעורים ברצף.

הרב מאיר יהודה גיץ זצוק"ל
 נולד ט"ו באב תרפ"ד - נלב"ע כ"ג אלול תשנ"ה זיע"א

2. תיאור התקופה בה התרחש הסיפור (לפני קום המדינה / מלחמת השחרור / מלחמת העצמאות וכו')

3. ערך או תכונה שלמדנו מהרב בעקבות הסיפור.

צפייה בסרט איש האמונה - הרב גץ

המנחה יסביר שבסרט נצפה בסיפור חייו של הרב גץ ונחוה את דמותו המיוחדת. נראה מקומות ואנשים שפגשנו בכרטיסיות כגון: בית הכנסת של הרב גץ מול קודש הקודשים, ראיון עם הרב יצחק פרץ (אחת הדמויות בכרטיסי דמויות), כרם בן זמרה ועוד ועוד.

משימה תוך כדי צפייה בכל פעם שהסרט יציג נושא שקשור לדמות שמוצגת בכרטיס של הקבוצה חברי הקבוצה ירימו ידיים.

הערה: הסרט מעט ארוך. חשוב לצפות בו מראש ולהריץ תוך כדי הקרנה את קטעי הראיונות וכו' בהתאם לרמת התלמידים.

ה. סיכום:

המנחה ישאל את התלמידים מה למדו / מה התחדש להם במהלך השיעור על הרב גץ.

המנחה יסכם את עיקרי הדברים שנלמדו: תכונות, ערכים וכו' של הרב גץ.

סיפורים על הרב גץ

1.

סיפור מאת גבריאיל - שמש בית הכנסת בתוניס / 1934

כבר זמן רב אני עוקב אחרי הילד המופלא הזה, נצר למשפחת רבנים. שמעתי שהוא צאצא של רבי חיים בן עטר זכר צדיק וקדוש לברכה.

כבר מגיל שש הוא לומד גמרא כמו מבוגר. עכשיו הוא בן עשר וכבר יודע לדבר עברית, ערבית, צרפתית, לטינית ואידיש. תשאלו: איך אידיש בתוניס???

ובכן, יש כאן קהילה אשכנזית מאיטליה והילד הפלאי הזה הלך בעצת אימו ללמוד תורה מהרב האשכנזי ועד מהרה קלט את שפת המקום. עם כל זה הוא משתובב ומשחק עם יתרי הנערים במרץ רב. כדורגל זה המשחק האהוב עליו.

אבל יום אחד ראיתי משהו שלא אשכח עד יומי האחרון ועל זה אני רוצה לספר לכם:

אצלנו בתוניס יש מנהג להניח מול הנער צלחת מטבעות זהב, סכום כסף גדול שיספיק לצורכי השבת. מניחים את הצלחת עם המטבעות לפני נער ומבקשים ממנו לקרוא בתורה עם טעמים. אם הוא לא טועה בכלל - הוא מקבל את כל הכסף, אבל על כל טעות מורידים לו מטבע. אצלנו בטוניס ההגייה הנכונה והקריאה הרהוטה בתורה זה ערך עליון. אני תמיד נהנה להתקרב אל מאיר יהודה בזמן שהוא קורא ולהקשיב לקריאתו הנהדרת. אחר כך אני מתענג לראות אותו ממלא את הכיסים בזהב. את כל הכסף הוא מביא אל אימו שתקנה בשר, דגים, סולת, ירקות, פירות, יין, קמח ו... יום אחד אני שומע את מאיר יהודה קורא והמלמד מוריד לו מטבע. הוא קורא שנית את הפסוק ועוד מטבע יורד מהצלחת. "על מה ולמה?" שואל הנער. "אם אתה רוצה שאסביר לך את טעותך עליך לוותר על כל הכסף", אומר המלמד ומתבונן סקרן לראות מה יגיד הנער.

ואני חושב... "בו, מה יגיד? ימשיך הלאה בקריאה. יהיה לו את כל הכסף פחות הסולת". אבל הנער הזה לא רגיל. הוא אוהב את התורה יותר מהזהב. "תסביר לי את טעותי, אני מסכים לוותר על כל הכסף", הוא אומר בנחרצות. הפעם כל כך נדהמתי שישבתי להקשיב גם כן להסבר של המלמד. פני הנער שמחו על הלימוד החדש, אך לפתע הבחנתי שהתעצב על הכסף שהלך, כי איך יחזור הביתה בידיים ריקות? המשפחה

ענייה וזה הכסף נועד לצרכי השבת. גם אני התעצבתי. לא יכולתי להמשיך את עבודתי, ובלי לחשוב הרבה הלכתי אחריו. הוא הולך מהר ואני בעקבותיו, והנה אני רואה אותו עוצר, מביט כלפי מעלה ואומר: "אסור להתעצב. האוכל לשבת אינו קבוע וניתן לנו מאבא שבשמים".

"וואו, איזה נער מופלא! זה הקטן - גדול עכשיו וגדול יהיה", חשבתי והמשכתי ללכת אחריו, ובגלל שהוא היה בשמחה גם אני התחלתי לשמוח. פתאום נעצר שוב, הרים משהו מהארץ ורץ בשמחה גדולה הביתה. מה מצא לא ידעתי, אבל כשהלכתי לשוק לקנות צרכי שבת ראיתי את אימו של מאיר יהודה ממלאת סלים של בשר, דגים, קמח, סולת, יין, תמרים וצימוקים. אז הבנתי, היה זה מהכסף שמצא מאיר יהודה בדרכו הביתה.

חשימות

1. תנו כותרת לסיפור.
2. מה אפשר ללמוד מהסיפור על אופיו המיוחד של הרב גץ?
3. אלו ערכים באים לידי ביטוי בקטע שקראתם?
4. חלקו תפקידים והתכוננו להציג את הסיפור בפני הכיתה / בחרו נציגים שיקראו את הסיפור.
5. היערכו להציג בפני הכיתה התייחסות לנושאים הבאים:
 1. שם הסיפור ותוכן הסיפור (באמצעות דרמה או הקראה)
 2. תיאור התקופה בה התרחש הסיפור (לפני קום המדינה / מלחמת השחרור / מלחמת העצמאות וכו')
 3. ערך או תכונה שלמדתם מהרב בעקבות הסיפור.

קטע יומן / 1942 - הבחור מאיר יהודה גץ

בן 17 וחצי שנים הייתי בזמן שהנאצים הגיעו לתוניס.

אימה ופחד נפלו עלינו, יהודי הקהילה. דוד אחי הגדול נלקח למחנה עבודה עם יתר הגברים. יצאתי אחריו ונתפסתי אף אני. לקחו אותי יחד עם בחורים נוספים למחנה עבודה ביער לא הרחק מתוניס. הגרמנים ציוו על יהודי הקהילה להשיג עבורנו אוכל. פעם התנפלה חבורת שודדים על האוכל ואנו נותרנו רעבים וצמאים, אך נאלצנו למרות מצבנו להמשיך לעבוד בפרך.

"הי, יהודים בזויים", קראו אלינו הגרמנים, "הנה לכם פירורים מהאוכל המשובח שלנו", והם השליכו שאריות של אוכל לעברנו כמו שמשליכים עצם לכלב.

יהודים שלא יכלו עוד לשאת את הרעב התכופו בשארית כוחותיהם וליקטו אוכל מהאדמה. הגרמנים פרצו בצחוק והתמלאו עונג למראה היהודים המושפלים.

"ריבוננו של עולם!" זעקתי. "ראה כיצד כבוד ישראל עמך מושפל עד עפר!" גם לי הרעב הציק עד מאוד, אך כבוד ישראל היה יקר בעיניי יותר. התהלכתי בראש מורם בין שאריות האוכל בלי לגעת בו. לפתע ניגש אליי קצין גרמני: "מדוע אינך אוסף אוכל???" צרח.

הישרתי אליו מבט גאה ואמרתי: "איני רוצה לאכול מהשאריות שלכם". הגרמני שלף אקדח וכיוון מעל ראשי. הבנתי שבעוד שניות לא אהיה בזה העולם והתכוונתי בכל ליבי למות על כבוד ישראל. "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד!" זעקתי בשקט. פתאום החזיר הגרמני את האקדח לנרתיקו ואמר: "חבל שאינך גרמני". ניצלתי ושמחה החליפה את הפחד, הן זכיתי להשיב ולו במעט את כבוד ישראל האבוד.

אחר כך העבירו אותנו לעיר נמל, מרחק 600 ק"מ מתוניס. היה עלינו לפרוק נשק מאניות תוך כדי שהאנגלים מפציצים את הנמל. באחת ההפצצות ניצלתי את ההזדמנות לברוח מהמחנה. רצתי כל עוד כוחי בי ובדרכי נתקלתי במפקד הגרמני. עם מעדר שהיה שם הכיתי בחוזקה על ראשו ונסתי משם בלי לדעת מה עלה בגורלו. חיילים איטלקים שפגשתי בדרך ריחמו עליי והעלו אותי למשאיתם, הלבישו אותי בבגדי חייל איטלקי ודחפו לידיי בקבוק יין. כשהגענו לגבול הצביעו עליי ואמרו: "זה חבר שלנו, השתכר המסכן". כשהגעתי לכפר יהודי קפצתי מהמשאית. לצערי לא מצאתי מחסה ונאלצתי ללון תחת כיפת השמיים. הייתי רזה מאוד, מלוכלך

ועייף. זה זמן רב שלא בא אוכל אל פי. הבטתי אל השמים, ירח מלא הציף אליי. חישבתי את הזמנים ולפתע נמלא ליבי תקווה: "ט"ו בשבט היום! ריבוננו של עולם, אם תיתן לי חיים אני מבטיח לעלות אל ארץ ישראל ובט"ו בשבט אעשה סעודת הודיה ואהלל שמך על פירותיה של הארץ". לימים זכיתי לעלות ארצה ולקיים בהידור ובשמחה את נדרי.

משימות

1. תנו כותרת לסיפור.
2. מה אפשר ללמוד מהסיפור על אופיו המיוחד של הרב גץ?
3. אלו ערכים באים לידי ביטוי בקטע שקראתם?
4. חלקו תפקידים והתכוננו להציג את הסיפור בפני הכיתה / בחרו נציגים שיקריאו את הסיפור.
5. היערכו להציג בפני הכיתה התייחסות לנושאים הבאים:
 1. שם הסיפור ותוכן הסיפור (באמצעות דרמה או הקראה)
 2. תיאור התקופה בה התרחש הסיפור (לפני קום המדינה / מלחמת השחרור / מלחמת העצמאות וכו')
 3. ערך או תכונה שלמדתם מהרב בעקבות הסיפור.

3.

סיפור מאת ויקטור / ילד בעיירה 'סוק אל ארבע' 1946-1948

אני גר בעיירה סוק אל ארבע, עיירה קטנה בתוניס. למה קוראים כך לעיירה שלנו אתם שואלים? כי בימי רביעי מתקיים כאן שוק ססגוני. אני אוהב להסתובב בשוק, להריח את ריח הפירות, לנשום אל קרבי את ריחות המאפה המתוק, להסתובב בין התבלינים הצבעוניים ולהריח את ריחם המשכר. אבל הכי אני אוהב - להאזין לשיחות המבוגרים.

"היום יגיע אל העירה שלנו רב חדש, אומרים שהוא רק בן 22 שנים", שח שלמה למסעוד.

"אל תביט אל גילו הצעיר, אומרים שהוא בקי בתורה ובחכמה, יודע להתחזן ואף להיות שוחט, מוהל ואפילו לערוך נישואין כדת יודע הוא", ענה לו מסעוד.

ובאמת כך היה. הרב מאיר יהודה גץ הגיע אל העירה שלנו ועסק בכל הדברים החשובים. הכול מכבדים את הרב מאיר יהודה גץ וסרים למשמעתו. יום אחד קרא לי הרב: "ויקטור, לך אסוף את כל החברים בני גילך ובואו יחד אל בית הכנסת".

כשהתקבצנו יחד הושיב אותנו סביבו ולימד אותנו חומש. כשסיים אמר: "ילדים צריכים ללמוד תורה, בואו לתלמוד תורה גם מחר". אבל אנחנו לא הינו רגילים בזה. תורה למדנו בשבת עם אבא ובמשך השבוע סייענו בעבודות הבית או הסתובבנו יחד ברחובות. גם לשחק בכדור אהבנו וכמובן לטייל בשוק ביום רביעי. למחרת הגיע הרב ולא מצא אותנו בבית הכנסת.

- "ויקטור", קרא לי, "אסוף את חבריך".

- "אני מבין שאינכם רגילים ללמוד, ומה תרצו לעשות?" שאל ברוך.

- "לשחק כדורגל!" ענינו פה אחד. "נהדר!" קרא הרב. "המתינו כאן, תיכף אשוב אליכם". כעבור דקות לא האמנתי למראה עיניי: הרב המכובד לבוש בבגדי ספורט, בידו כדור חדש מתקרב אלינו בחיוך רחב. חשבתי שיוכיח אותנו על שאיננו חפצים ללמוד את התורה הקדושה ובמקום זאת הוא משחק עמנו במרץ רב. האמינו לי, מעולם לא נהניתי כך ממשחק כדורגל. הרב היה שחקן מעולה ומאמן מצוין.

שמש לוחטת עמדה במרכז השמים, עיפיים היינו ומרוצים. או אז משך אותנו הרב אל בית הכנסת: "הבה נלמד כעת תורה", אמר. וכולנו הלכנו אחריו בהערצה. לאט לאט חדרה אהבת התורה אל ליבנו והחומש היה לנו לחבר. כך הקים הרב מאיר יהודה גץ את התלמוד תורה הראשון בשוק אל ארבע.

עברו מאז שנתיים. יום אחד קרא לי אליו: "ויקטור תלמידי, יודע אתה עד כמה אהבת הארץ בוערת בעצמותי, והנה בחסדי ה' קמה מדינת ישראל. בקרוב אעזוב את תוניס יחד עם אשתי וארבעת ילדי...". ידעתי שהרב מדבר בשבחה של הארץ, ידעתי שמשפחות רבות עוזבות את תוניס ועולות ארצה אל המדינה החדשה בהשפעתו, ידעתי שהוא מכשיר נערים ומאמן אותם בדרכם ארצה, חלקם עולים ללא משפחתם. חיבקתי אותו וכשדמעות בעיניי הבטחתי לו שניפגש במדינת ישראל שבארץ ישראל.

חשימות

1. תנו כותרת לסיפור.
2. מה אפשר ללמוד מהסיפור על אופיו המיוחד של הרב גץ?
3. אלו ערכים באים לידי ביטוי בקטע שקראתם?
4. חלקו תפקידים והתכוננו להציג את הסיפור בפני הכיתה / בחרו נציגים שיקריאו את הסיפור.
5. היערכו להציג בפני הכיתה התייחסות לנושאים הבאים:
 1. שם הסיפור ותוכן הסיפור (באמצעות דרמה או הקראה)
 2. תיאור התקופה בה התרחש הסיפור (לפני קום המדינה / מלחמת השחרור / מלחמת העצמאות וכו')
 3. ערך או תכונה שלמדתם מהרב בעקבות הסיפור.

משימות

1. תנו כותרת לסיפור.
2. מה אפשר ללמוד מהסיפור על אופיו המיוחד של הרב גץ?
3. אלו ערכים באים לידי ביטוי בקטע שקראתם?
4. חלקו תפקידים והתכוננו להציג את הסיפור בפני הכיתה / בחרו נציגים שיקריאו את הסיפור.
5. היערכו להציג בפני הכיתה התייחסות לנושאים הבאים:
 1. שם הסיפור ותוכן הסיפור (באמצעות דרמה או הקראה)
 2. תיאור התקופה בה התרחש הסיפור (לפני קום המדינה / מלחמת השחרור / מלחמת העצמאות וכו')
 3. ערך או תכונה שלמדתם מהרב בעקבות הסיפור.

4.

סיפור מאת יצחק פרץ / נער בארמון בצרפת 1948-1949

עכשיו אני עצוב. בכל פעם שאני נזכר באבא, באימא ובאחיי הקטנים שנשארו בתוניס הלב שלי מתמלא בגעגועים. אני לא רוצה שיראו אותי בוכה לכן אני מתחבא כאן בין העצים שסביב הארמון. כאן בארמון פורבו שבצרפת נמצאים יחד איתי מאות בני נוער מתוניס וממרוקו. אנחנו ממתנינים להזדמנות שתאפשר לנו לעלות ארצה למדינת ישראל שזה עתה קמה. לא, אני לגמרי לא מצטער שאני כאן. חלמתי לעלות ארצה והחלום שלי קרוב להתגשם. אני אכין מקום טוב למשפחה שלי שעוד תגיע. אוי, אני דואג להם מאוד על שהם עדיין בתוניס, כי מאז הכרזת המדינה הערבים פורעים ביהודים ומסוכן להלך ברחובות. אז איך חבורת נערים בודדים מסתדרים יחד? מה עושים כשיש מריבות? מה עושים עם הזמן? שליחי הסוכנות דאגו לזה. ובאמת לא יודע איך הייתי מסתדר בלעדיו, בלי הרב מאיר יהודה גץ. הרב מתייחס אל כל אחד מאיתנו כמו אל אבא. הוא דואג שנאכל טוב ונישן בזמן. כשהוא רואה אותנו עצובים הוא מנחם ומחבק, וכשאנו רבים וכועסים (ויש לא מעט מריבות) הוא משכין שלום ומלמד אותנו איך כדאי להסתדר אחד עם השני.

לרב יש לב רגיש וקול נעים, וכשהוא אוסף אותנו כל בוקר לתפילה אני מרגיש שהתפילות שלי עולות ישר לשמים. אחר כך הוא לומד איתנו חומש, משנה וגמרא, ותאמינו לי התורה מפיו מתוקה כל כך ומשכיחה ממני את כל העצב והגעגועים. בכל שבת הרבנית אסתר אשתו של הרב מכינה לנו משהו טעים שמזכיר לנו את הבית ומרעיפה עלינו מילים טובות.

אני רוצה ללמוד היטב תורה כי כשאגדל אהיה רב, כמו הרב מאיר יהודה.

מה זה? אני שומע את קולו קורא בשמי! בטח שם לב שלא הגעתי לארוחה והוא מחפש אותי בין עצי הארמון. תראו כמה אכפת לו ממני... תראו איך הוא אוהב אותי כמו אבא.

אני חושב שאני כבר לא כל כך עצוב.

"אני כאן... כבר מגיע הרב..."

סיפור מאת הרבנית אסתר גץ - 1949

החלום הגדול התגשם, אני דורכת על האדמה הקדושה יחד עם בעלי הרב מאיר יהודה וארבעת ילדיי!

יחד איתנו עלו גם נערים רבים מצרפת, ובעלי שיחיה לא נח ולא שקט עד שמצא לכולם מקום טוב לגור וללמוד. אבל כשהגענו למקום שסידרו לנו - נהיה לי שחור בעיניים.

מחנה עולים, כולם צפופים עם כולם. בכל פינה אוהלים ללא שירותים, ללא מטבח וללא מים בברזים. בעצם אין בכלל ברזים. "ברוכים הבאים למעברה", ברכה אותי אישה אחת בשפה שלא הבנתי. מזל שבעלי הרב מאיר יהודה מבין הרבה שפות וידע לתרגם לי את מה שאמרה: "אנחנו כאן הרבה זמן, קשה כאן בחלסה. לפחות נגמרה כבר המלחמה של העצמאות, תתפללי שנעבור מכאן אינשאללה". אני לא אחת שאפשר להכניס לה ייאוש בלב. נכנסתי לאוהל שהקימו על החול. דבר ראשון שטפתי את החול עם סבון, שיהיה ריח טוב. אחר כך לקחתי ארגזים מקרטון וסידרתי יפה יפה כמו ארון. בפנים הכנסתי כלים ובגדים, פרשתי שטיח והאוהל נהיה בונבוניירה. באו כל השכנות והתפעלו מהאוהל המטופח. השכנות סיפרו לאנשי הסוכנות שבאו לראות, ואנשי הסוכנות חזרו לשכנות ואמרו להם: "תראו איזה יופי, ככה תעשו!"

אני מצליחה להתגבר על הקשיים, אבל בכל זאת יש קושי אחד קשה במיוחד. אתם יודעים שבעלי היה רב מכובד בתוניס, ובצרפת היה לו תפקיד חשוב... אבל כאן בארץ הוא פועל פשוט, עובד בפרדסים כמו כולם. הוא לוקח את הטורייה והוא מאושר.

"אסתר, ככה בונים את ארץ ישראל", הוא מעודד אותי. אבל אני יודעת שהוא נועד לגדולות הבעל העניו שלי. בינתיים הוא עוזר כאן לכולם כי הוא היחיד שיודע את השפות של כולם וגם יודע עברית, ואם מישהו מצפון אפריקה לא מבין מה אנשי הסוכנות אומרים לו הוא בא אל הרב והרב מסביר לו. ואם שכנים לא מבינים זה את זה אז לפני שיהיה בלגן הם באים אליו והוא מתרגם להם מה כל אחד רוצה.

יום אחד בעלי הרב סיפר לי את החלום שלו: לגור על יד הקבר של רבי שמעון בר יוחאי וללמוד את סודות התורה. מה אתם מתפלאים, זה סוד שלתורה יש סודות נסתרים? לכל אות בתורה יש סוד. אצלנו בתוניס ידעו ללמוד את תורת הנסתר

שכתב רבי שמעון בר יוחאי, ובעלי שבא ממשפחת רבנים יודע גם הוא את סודות התורה. מאז שסיפר לי את החלום אני מתפללת לקב"ה בדמעות שיכוון את דרכנו. יום אחד תפילתי התגשמה: "אסתר", הוא אמר לי בפנים קורנות, "אנו עולים לגליל. נהיה שכנים של התנאים הקדושים הקבורים בגליל, נישב עם עוד משפחות עולים כפר ערבי נטוש בראס אל אחמר - "ההר האדום", שם הציעו לי להיות רב, מוהל ושוחט ולהנהיג את הקהילה".

מי אמר שחלומות לא מתגשמים? אה?

משימות

1. תנו כותרת לסיפור.
2. מה אפשר ללמוד מהסיפור על אופיו המיוחד של הרב גץ?
3. אלו ערכים באים לידי ביטוי בקטע שקראתם?
4. חלקו תפקידים והתכוננו להציג את הסיפור בפני הכיתה / בחרו נציגים שיקראו את הסיפור.
5. היערכו להציג בפני הכיתה התייחסות לנושאים הבאים:
 1. שם הסיפור ותוכן הסיפור (באמצעות דרמה או הקראה)
 2. תיאור התקופה בה התרחש הסיפור (לפני קום המדינה / מלחמת השחרור / מלחמת העצמאות וכו')
 3. ערך או תכונה שלמדתם מהרב בעקבות הסיפור.

סיפור מאת קלרה

ההמיישבים הראשונים של מושב כרם בן זמרה 1950-1968

כשהגיע כבוד הרב למושב מיד הרגיש כמה קשה לנו. גרנו יחד במבנה ערבי נטוש, משפחות של עולים מאיטליה, לוב, גרמניה, פולין, הונגריה, מרוקו... מים הבאנו מהבאר ואוכל קיבלנו מהסוכנות. כל היום עבדנו לסקל את האדמה ובלילה פחד ליבנו מהמסתננים הערבים שבאו לגנוב תאנים וזיתים. הרב הגיע והכניס לנו מרץ לוורידים. הוי כמה שמח היה והדביק אותנו בשמחה שלו, ידע את השפות של כולם ועזר לכולם. בזכותו הילדים שלנו קבלו חינוך והשכלה, כי מיד כשהגיע הקים עבורם בית ספר. בכל בוקר קם מוקדם מאוד ולאחר התפילה היה עובד בלול. אחר כך היה לובש בגדים מכובדים ומגיע לנהל את בית הספר שהקים. פעם הסביר לי: "אני עובד בלול כי זו מצווה גדולה, מצוות יישוב הארץ. שידעו כל תושבי הישוב שהם עושים מצווה גדולה". לכולם היו בחצר תרנגולים שקיבלנו מהסוכנות. יום אחד ברחו תרנגולת מהחצר של משפחת אסולין. חיפשנו אותה בכל מקום. אחרי עשרים יום חזרה ואיתה עשרה אפרוחים. איפה הייתה? איך הסתדרה? מר אסולין סיפר לרב את הסיפור המוזר. הרב הקשיב בעניין ואמר: "בערב לך אחרי התרנגולת ותראה לאן היא מובילה את האפרוחים שלה..." אז הלכנו אחרי התרנגולת ופתאום מצאנו את עצמנו בפתח של מערה צרה. מר אסולין חזר לרב וסיפר לו. הרב הזמין ניידת משטרה עם פנסים גדולים, וככה גילו את המערה שבה היה קבור התנא רבי יוסי בן זמרה. איזו התרגשות! מיד שונה שם המושב מ'ההר האדום' ל'כרם בן זמרה'.

אני לא יודעת איך היינו מסתדרים בלי הרב. הוא היה בשבילנו כמו אבא, הקשיב ועודד. ומעשי החסד שעשה עם אשתו הרבנית... אפשר רק על זה לכתוב ספר עב כרס. מי שהיה רעב ללחם או רעב לתורה בא אליו. מלבד אחת עשרה ילדיה דאגה הרבנית לילדים עזובים שלא נמצא עבורם בית חם. בשבתות היה ביתם פתוח לרווחה ורבים היו האורחים. יום אחד נגמר לי כל האוכל בבית, וכסף אין. פתאום אני רואה את הרב והרבנית עוצרים ליד ביתי ומהמכונת שלהם מוציאים מצרכי מזון, פירות, ירקות, בשר ודגים. כהרף עין מילאו לי את הבית בכל טוב ונעלמו. פעם אחרת כשהייתי בהריון והרופא אסר עליי לקום מהמיטה פן יקרה משהו לעובר, אז תגידו אתם מי דאגה לי כמו אימא שלא אקום מהמיטה והביאה לי קוסקוס טעים לארוחת צהרים? הרבנית! הרב גם אחראי על הביטחון שלנו, ובצבא היה רב סרן ואיש מודיעין. בשעת מלחמה אני רגועה.

כל כך הרבה חסד, כל כך הרבה אהבה לתושבים... ורק אני יודעת שבלילה בחצות טובל הרב במקווה טהרה שבנה בביתו, יושב על הארץ ואומר ברטט את 'תיקון חצות', בוכה ומתפלל שה' יגאל את עמו גאולה שלמה. אחר כך הוא לומד את תורת הסוד, את התורה של רבי שמעון בר יוחאי בנעימות ובשמחה. פעם אפילו שמעתי אותו לומד יחד עם הצדיק הירושלמי ר' אריה לויין שבא אליו לביקור.

אבל דבר אחד איני יודעת: מתי הוא מספיק לישון ואיך יש לו את הכוח לעשות את כל הדברים שהוא עושה? אה? אולי אתם יודעים?

משימות

1. תנו כותרת לסיפור.
2. מה אפשר ללמוד מהסיפור על אופיו המיוחד של הרב ג'?
3. אלו ערכים באים לידי ביטוי בקטע שקראתם?
4. חלקו תפקידים והתכוננו להציג את הסיפור בפני הכיתה / בחרו נציגים שיקריאו את הסיפור.
5. היערכו להציג בפני הכיתה התייחסות לנושאים הבאים:
 1. שם הסיפור ותוכן הסיפור (באמצעות דרמה או הקראה)
 2. תיאור התקופה בה התרחש הסיפור (לפני קום המדינה / מלחמת השחרור / מלחמת העצמאות וכו')
 3. ערך או תכונה שלמדתם מהרב בעקבות הסיפור.

משימות

1. תנו כותרת לסיפור.
2. מה אפשר ללמוד מהסיפור על אופיו המיוחד של הרב גץ?
3. אלו ערכים באים לידי ביטוי בקטע שקראתם?
4. חלקו תפקידים והתכוננו להציג את הסיפור בפני הכיתה / בחרו נציגים שיקריאו את הסיפור.
5. היערכו להציג בפני הכיתה התייחסות לנושאים הבאים:
 1. שם הסיפור ותוכן הסיפור (באמצעות דרמה או הקראה)
 2. תיאור התקופה בה התרחש הסיפור (לפני קום המדינה / מלחמת השחרור / מלחמת העצמאות וכו')
 3. ערך או תכונה שלמדתם מהרב בעקבות הסיפור.

7.

סיפור מאת גדי, חברו של אבנר ז"ל מלחמת ששת הימים תשכ"ז 1967

אני רץ כמו מטורף, פגזים עפים עלינו מכל עבר. אני חושב רק על דבר אחד - ירושלים. בזמן ההפוגות המתנו למשאית האוכל. גופי כאב, ראשי בער מחום והרעב הציק לי מאוד. התאכזבתי כשראיתי את כמות מנות הקרב שהגיעה... ידעתי שאין מספיק לכולנו. "קח, זה בשבילך", ניגש אליי אבנר והושיט לי את המנה שלו כשפניו קורנות. "אבל..." גמגמתי.

אבנר רק חייך ואמר: "זה באמת בסדר, אני לא רעב". ראיתי שהוא מרוגש ביותר. הוא חיכה בקוצר רוח לפקודה הקדושה לשחרר את הר הבית... לחזור אל הכותל...

בזמן שאכלנו הוא כתב גלויה: "אבא אהוב. אני נמצא במקום שאני יודע כי תשמח מאוד שהייתי בו". ושוב אנחנו, פלוגת הצנחנים, מסתערים וליבנו פועם "ירושלים, אנחנו באים לשחרר אותך". אבנר היה חבלן החטיבה. תפקידו היה לפלס לנו את הדרך בין הבונקרים המבוצרים. הוא וחבריו החבלנים היו הראשונים להסתער ואנחנו אחריהם.

פתאום אני רואה אותו נכנס אל מטח של אש ומושך משם פצוע. ואני חושב: איך הוא לא פוחד? הוא רק בן עשרים הבחור, ובבית ממתניה לו ארוסתו ומשפחתו האוהבת, אביו, הרב מאיר יהודה גץ, אימו הרבנית אסתר וכל אחיו ואחיותיו.

הנה אנחנו על יד שער שכם, קרובים מאוד אל הכותל. לפתע נפתחה עלינו אש צולבת.

אבנר נפצע. רצתי אליו בלי שיכולתי להשתלט על הרעד שאחז בי. "אבנר... אבנר..." זעקתי.

אבל אבנר לא ענה. אל הכותל שבירושלים של מטה לא זכה להגיע, כי אצה לו הדרך לירושלים של מעלה.

נסעתי לניחום האבלים בבית המשפחה שבכרם בן זמרה. אביו של אבנר, הרב גץ, עמד וחיצק את המנחמים הרבים שמילאו את החדר בדמעותיהם: "אשריי לי שזכיתי ואוי לי שזכיתי שבני נפל על שחרור ירושלים", אמר.

מאז אני הולך עם המשפט הזה: "אשריי ואוי לי". אבנר היה מוכן למות בשביל שאחרים יחיו. האם יש מעלה גדולה מזו? האם יש לנו יכולת לדמיין באיזה אושר מצוי מי שהגיע למעלה הזו? על כך אשריי ואוי לי - כולנו כבר מבינים... לא כן?

משימות

1. תנו כותרת לסיפור.
2. מה אפשר ללמוד מהסיפור על אופיו המיוחד של הרב גץ?
3. אלו ערכים באים לידי ביטוי בקטע שקראתם?
4. חלקו תפקידים והתכוננו להציג את הסיפור בפני הכיתה / בחרו נציגים שיקריאו את הסיפור.
5. היערכו להציג בפני הכיתה התייחסות לנושאים הבאים:
 1. שם הסיפור ותוכן הסיפור (באמצעות דרמה או הקראה)
 2. תיאור התקופה בה התרחש הסיפור (לפני קום המדינה / מלחמת השחרור / מלחמת העצמאות וכו')
 3. ערך או תכונה שלמדתם מהרב בעקבות הסיפור.

8.

סיפור מאת מתפללת בכותל - רב הכותל 1969-1995

אני לא יכולה לספר לכם על הצרה שבאה עליי פתאום. זה סיפור אישי, אישי מידי, אבל מאז אותה צרה אני באה לכאן הרבה. האבנים הקדושות הללו של הכותל המערבי, שריד חומת הר הבית שעליו עמד המקדש, משרות עליי שלוה. אני משתדלת להגיע קרוב-קרוב, להחזיק באבנים ולבכות לה' שיעזור לי. אוי כמה דמעות אני שופכת, הלב שלי מלא בתפילה והתפילה נותנת לי כוח. בכותל כולם בוכים. לפעמים אני חושבת שמהדמעות של כולם היה אפשר למלא את מפלס הכינרת. פעם באה לרחבת הכותל אישה אחת והחלה לצעוק בצרפתית: "איפה רב הכותל? איפה כבוד הרב?" נגשתי אליה ושאלתי אותה בצרפתית: "מה קרה? אני יכולה לעזור?" האישה המשיכה לצעוק: "כן, קחי אותי לרב הכותל, אני צריכה שיתפלל עליי. זה דחוף!" לקחתי אותה ללשכה של הרב ורק כשראתה את פניו המאירות נרגעה. חזרתי אל הכותל והמשכתי לשפוך את הלב ליושב במרומים. לא שמת לי לב איך עבר הזמן והנה האישה עומדת על ידי, רגועה, שלוה ומתפללת בכוונה מתוך הסיודור. "מה קרה לה?" התפלאתי, "ואיך פתאום נעשתה רגועה..." התביישתי לשאול. למזלי היא פתחה בשיחה: "הרב הזה, הרב מאיר יהודה גץ הוא מלאך אלוקים. מלאך אלוקים..."

"מה, הוא הבטיח לך שהצרה תעבור? הבטיח שיתפלל עליך ארבעים יום? מה אמר לך?"
"לא, לא אמר כלום ממה שאמרת."

עכשיו הייתי לגמרי מבולבלת. מה גרם לאישה הזו להירגע כל כך? הבטתי בה בשקט. "תביני", היא אמרה לפתע. "הרב גץ לימד אותי שה' רוצה דווקא את התפילות שלי. שהתפילות שלי חשובות אצלו. שהדמעות שלי כמו יהלומים בשבילו. שאני בעצמי יכולה לעזור לעצמי. אז הנה אני מתפללת ובעזרת ה' הוא יעזור", היא סיימה ומיד התחילה שוב בתפילה שקטה מעומק הלב.

'אם הדמעות כמו יהלומים אז אולי חבל לבזבז אותם על הכינרת', הרהרתי וניגבתי דמעה של התרגשות שנשרה לי על האף. אתם מבינים? יש רב עיר שדואג לאנשים שגרים בעיר, יש רב יישוב שדואג לאנשים שגרים ביישוב, ויש רב הכותל שדואג לכל האנשים הרבים שבאים לכותל. הוא כמו אבא בשבילנו המתפללים: גם דואג שהכול יהיה ראוי ומכובד לתפילה, גם מקבל ומארח את כל האנשים החשובים, שרים וראשי מדינות בארץ ובעולם, אבל גם כואב את הכאב של כל הלבבות השבורים שנצמדים לאבנים ושופכים דמעות... אמממ... בעצם יהלומים.

סיפור מאת עמיקם - נכד הרב

לפני מספר שנים אבא שלי, אבא יאיר, יצא לעבודת יומו אך הביתה לא שב. הוא נסע אחרי אוטובוס ילדים מהישוב שלנו, ולפתע הבחין כיצד נהג משאית בעלת לוחית ערבית שועט לכיוון האוטובוס. אבא ניסה להסיט את הנהג מהנתיב בו נסעו הילדים, אך הנהג במקום לחזור למסלולו כיוון את ההגה לכיוונו של אבא. הילדים ניצלו אך אבא נהרג.

מאז סבא מגדל אותנו כאב. בשבתות, בימים טובים ובימי החופש הגדול אנחנו נהנים עם אימא בביתם של סבתא אסתר (כלומר: סבתונא) וסבא מאיר יהודה גץ. אנו מתפנקים מהמטעמים שסבתונא מכינה עבורנו ומתחממים מחום ליבו, מחיוכו האוהב ומפניו המאירות של סבא. במשך היום הבית עליז ושמח, רועש וגועש. לפעמים מצטרפים עוד בני דודים לביקור והשמחה רבה, אבל בשעת ערב מוקדמת סבתונא עומדת על המשמר ודואגת שיהיה בבית שקט מוחלט. "סבא ישן ואוי למי שירעיש!" היא אומרת. "למה סבא ישן כל כך מוקדם?" לא ידעתי. לילה אחד לא הצלחתי להירדם. מבעד השקט שמעתי את צעדי של סבא. קמתי מהמיטה והצצתי על סבא. הוא הכין לעצמו כוס קפה וטעם מהמקרר, עוגיות סולת עם תמרים שהכינה סבתונא. אחר הקפיד להדיח את הכוס ולהשיבה למקומה, כדי שסבתונא לא תטרח. ואז לבש את מעילו, חבש את כובעו ויצא מהבית. התבוננתי מופתע על השעון הגדול שעל הקיר, השעה הייתה כמעט חצות. מדוע התעורר? לאן סבא הולך?" הסתקרנתי. אולי הוא מתנדב במשטרה? אולי הוא פעיל במבצע סודי במיוחד? בלי לחשוב הרבה נעלתי סנדליי ויצאתי בעקבותיו אל תוך ליל קיץ ירושלמי של חודש אב.

סמטאות הרובע היהודי אף פעם לא שוממות. לעולם ימצא מי שיצעד בהן, בחור ישיבה מתמיד ששב אל ביתו אחרי לילה של תורה, תייר שתר את דרכו לכותל, זקן תימהוני ישוב על ספסל מצפה לראות אור ראשון. לשמחתי הבחנתי בסבא. מזל שהתעכב מעט לשאול לשלומי של שכן.

סבא צעד ואני בעקבותיו והופ! אנחנו בכותל. מה? זה הכול?? סבא הלך כרגיל להתפלל...

הפתעתי סבא לא עצר בכותל ולא נצמד אל אבניו. הוא המשיך עוד ונכנס אל תוך מנהרה לא רחבה במיוחד. המנהרה הייתה מוארת באור קלוש. סבא הולך ואני אחרי, מתפלל שלא יגלה אותי.

הבנתי שאנחנו נמצאים במחילות תת קרקעיות לאורך תוואי הכותל. בגלל החשכה לא יכולתי כמעט לראות דבר. לפתע סבא עצר, הדליק אור ולנגד עיניי התגלה בית כנסת מיוחד שלא ראיתי מעודי. ארון קודש, נרות דולקים, כיסא כחול ושקט. אבל סבא לא התיישב על הכיסא. הוא התיישב על הארץ והחל בוכה בכי תמרורים. 'מה קרה לסבא? אולי הוא לא מרגיש טוב?' דאגתי.

סבא ניגב את דמעותיו במטפחת בד שהוציא מכיסו. הוא ניסה לומר משהו... פרץ של דמעות שטף שוב את עיניו. מה קרה לסבא שלי?? סבא שהחיוך לא מש מפיו, סבא השמח, מדוע הוא עצוב כל כך?? ידעתי שאם אמתין בסבלנות אפענח את הסיבה.

"זכר ה' מה הָיָה לָנוּ! הַבֵּיטָה וְרָאָה אֶת חַרְפֵּתֵנוּ!" הוא אמר וקולו נשנק. "ריבונו של עולם, עד מתי? עד מתי ביתך שומם? אבא, אבינו אב הרחמן... די, אנחנו רוצים אותך, רוצים שתתגלה אלינו. שתשרה את שכינתך עלינו. בנה ביתך כבתחילה כדי שנהיה קרובים אליך..."

הבטתי בסבא וגם מעיניי לפתע ירדו דמעות. סבא מתחנן ורוצה כל כך שה' יחזיר אותנו להיות קרובים אליו כמו פעם, כשהיה לנו בית מקדש. הצטרפתי בליבי לתפילה של סבא. דמיינתי איך על ההר מתנוסס בנין מפואר וקדוש וכל עם ישראל עולים לרגל. ניסיתי להרגיש את השמחה העצומה שהייתה שם, את ההרגשה שה' קרוב ואוהב ומחבק... אבל אז שמעתי את סבא אומר בבכי משהו אחר שהדהים אותי: "אי אי אבא, אני יודע כמה היית רוצה שנבנה לך מקדש. אני יודע כמה אתה מצטער שאין לך בית להשרות בו את שכינתך. אבא, אני שומע איך אתה צועק: 'פתחי לי רעייתי יונתי תמתי!' אתה מבקש אותנו... הרי נתת לנו במלחמה המופלאה ההיא את הר הבית במתנה... אבל אנחנו מתמהמהים ולא פותחים לך את הדלת. אתה רוצה שנתקרב אליך, שנרצה אותך, ואנחנו עסוקים בכל מיני דברים לא חשובים ושוכחים אותך... אבא, אני בוכה על הצער שלך, את צער השכינה שרוצה להיכנס ולא נותנים לה..."

באותם רגעים רצייתי לנחם את סבא ולומר לו שלא ידאג, שיבואו עוד ימים שעם ישראל ירצה לבנות את המקדש. רק שעכשיו לא כולם יודעים כמה זה טוב ושמח, אבל הם עוד יבינו וירצו... וכשהם ירצו מכל הלב אז ה' ישמח כל כך ויבנה את המקדש. כבר לא היה אכפת לי להתגלות לסבא. קרבתי אליו והתיישבתי על ידו. ההפתעה הגדולה ביותר הייתה שסבא כלל לא הופתע לראותני. ואני בתמימותי חשבתי שלא הרגיש שעקבתי אחריו...

"עמיקם בני", לחש וחיבק אותי אליו, "אני רואה שאתה הולך בעקבותיי... גם אני בהיותי ילד קטן בתוניס הייתי מתעורר לקראת חצות ועוקב אחרי אימי הצדקת

שהייתה יושבת על מחצלת ואומרת "תיקון חצות". הדמעות שלה הרטיבו את נשמתו. מכוח אותן דמעות עליתי ארצה, בזכות אותן דמעות הגעתי לכאן לבית הכנסת שמול קודש הקודשים, ומתוך אותן דמעות תמשיך אתה את התיקון. עוד נשוב אל ה' והוא ישוב אלינו במהרה".

ואם גם אתם עצובים לפעמים על בית המקדש שחרב, אז תדעו שדווקא ה' שמח מהעצב הזה כי זה אומר שלא שכחנו אותו ואנחנו רוצים מאוד לשוב אליו. וכששוב ידפוק בדלת תיכף נרוץ ונפתח לו.

חשימות

1. תנו כותרת לסיפור.
2. מה אפשר ללמוד מהסיפור על אופיו המיוחד של הרב גץ?
3. אלו ערכים באים לידי ביטוי בקטע שקראתם?
4. חלקו תפקידים והתכוננו להציג את הסיפור בפני הכיתה / בחרו נציגים שיקריאו את הסיפור.
5. היערכו להציג בפני הכיתה התייחסות לנושאים הבאים:
 1. שם הסיפור ותוכן הסיפור (באמצעות דרמה או הקראה)
 2. תיאור התקופה בה התרחש הסיפור (לפני קום המדינה / מלחמת השחרור / מלחמת העצמאות וכו')
 3. ערך או תכונה שלמדתם מהרב בעקבות הסיפור.

חינוך חברתי ערכי לבית הספר העל יסודי

ערכת פעילות לימי התשועה לאור דמותו והנהגותיו של הרב גץ

הפעלה א

"אשרי לי שזכיתי, ואוי לי שזכיתי..."

רציונל

ביום הזיכרון נבקש להתבונן בסגולתו של היום המקודש הזה, לאור הנהגתו של הרב גץ זצ"ל ששכל את בנו אבנר במלחמת ששת הימים בקרבות בירושלים. נשאף לא להישאר במדרגת הלב הבוכה - בעצבות, בצער ובתחושת השכול והאובדן - "אוי לי שזכיתי", אלא להתרומם למדרגת המוח המכיר במהלך הגאולי - במסירות נפשם של החיילים ובמותם על משמרתם כנדבך בגאולת העם והארץ - "אשרי שזכיתי". מתוך כך יואר הקשר המיוחד בין יום הזיכרון ליום העצמאות והקשר הבלתי ינתק בין מסירות נפשם של חיילי צה"ל הי"ד ובין תקומת עם ישראל בארצו.

מטרות

1. לעמוד על המתח שבין תגובות רגשיות לתגובות שכליות-רציונליות.
2. להציג בפני התלמידים את יכולתו המיוחדת של הרב גץ להחזיק בראייה של כלל ישראל.
3. לברר את המשמעות המעשית שניתן ללמוד מהנהגתו של הרב גץ לחיינו אנו.

משך הפעילות

45 דקות

"יש מקום לראות בימים אלו, שבין כ"ז בניסן ל-ה' באייר, רצף אחד, מהלך שלם ומורכב, קשה ומרומם, הנוגע בנימי הנשמה של העם היהודי. לרוב ראיית הרצף, הבנת התהליך, המבט הקווי ולא רק הנקודתי, נותנים משמעות עמוקה לתקופה כולה ולכל אחד ואחד מהימים עטופי ההוד".

(מתוך המאמר "כל זמן מאיר בתכונתו - עשרת ימי תשועה", אברהם ליפשיץ)

כתיבה

יעל קופרשטוק, מדריכה מינהל חברה ונוער

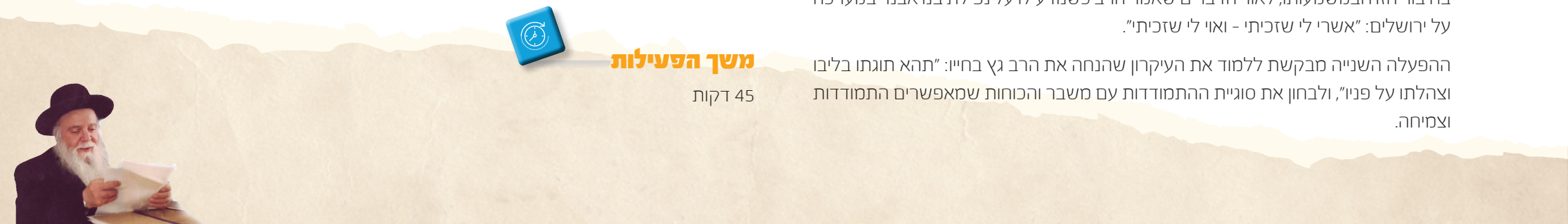
מבוא

השנה אנו מבקשים ללמוד מדמותו ומהנהגותיו של הרב מאיר יהודה גץ זצ"ל, להתבונן באופן בו נשא הרב גץ את השכול והאבל הפרטי על נפילת בנו, אבנר ויאיר, וללמוד שיעור על קוממיות והתגברות הרוח ועל הנחישות לראות מבעד לדמעות את גאולת ישראל המתרחשת קמעא קמעא.

להלן שתי הפעלות וטקס ליום הזיכרון שעוסקים בהיבטים שונים של ימי התשועה, לאור דמותו של הרב גץ זצ"ל.

ההפעלה הראשונה עוסקת בחיבור המיוחד שבין יום הזיכרון ויום העצמאות ומבקשת להתבונן בחיבור הזה ובמשמעותו, לאור הדברים שאמר הרב כשנודע לו על נפילת בנו אבנר במערכה על ירושלים: "אשרי לי שזכיתי - ואוי לי שזכיתי".

ההפעלה השנייה מבקשת ללמוד את העיקרון שהנחה את הרב גץ בחייו: "תהא תוגתו בליבו וצהלתו על פניו", ולבחון את סוגיית ההתמודדות עם משבר והכוחות שמאפשרים התמודדות וצמיחה.

מבנה הפעילות

◀ **שלב א' - מליאה** - דיון על אבחנה בין לב למוח גם בזמנים קשים

◀ **שלב ב' - לימוד בזוגות** - דברי הרב קוק

◀ **שלב ג' - מליאה** - סרטון על הדר גולדין הי"ד ואחיו ודיון בעקבותיו

◀ **שלב ד' - מליאה** - דיון סביב אמירת הרב גץ: "אוי לי שזכיתי - אשרי שזכיתי" - וסיכום

מהלך הפעילות

◀ **שלב א' במליאה**

המנחה ייתן למשתתפים קטע מתוך ההספד של הרב גץ זצ"ל על בנו אבנר, שנפל במלחמת ששת הימים בקרבות בירושלים (נספח 1).

המנחה יכתוב על הלוח את המילה '**לב**' בצד אחד ואת המילה '**מוח**' בצד השני. לאחר מכן יבקש מהמשתתפים למצוא מילים וביטויים מתוך הספדו של הרב גץ המבטאים את רחשי הלב ויכתוב אותם תחת המילה '**לב**' ומילים וביטויים המבטאים חשיבה רציונאלית ויכתוב אותם תחת המילה '**מוח**'.

המנחה יסב את תשומת לב המשתתפים לכך שבשעתו הקשה ביותר הרב גץ הצליח לראות מבעד לדמעותיו, לראות מעבר לשברון הלב ולצער הפרטי שלו ושל משפחתו - את גאולת עם ישראל ושיבתו למחוז חפצו, עיר הקודש ירושלים.

◀ **שלב ב' בזוגות**

המנחה ייתן למשתתפים קטע מ'אורות הקודש' (נספח 2) ויבקש מהם לענות על השאלות המופיעות אחריו.

◀ **שלב ג' במליאה**

המנחה ישמיע למשתתפים את הריאיון עם התאומים צור שיחי' והדר גולדין הי"ד בערוץ 7 (3:50 דק').

הריאיון נערך כשסיימו האחים קורס קצינים, כעשרה חודשים לפני מבצע צוק איתן בו נהרג הדר גולדין וגופתו נחטפה בידי מחבלי החמאס. בריאיון סיפרו האחים על הערכים עליהם חונכו ואשר היו נר לרגליהם.

המנחה יקרין על הלוח את תמונתו של הדר גולדין הי"ד עם המשפט: "בחיים אתה יכול לבחור להתעסק בעצמך ואתה יכול לבחור לעשות דברים גדולים", שנאמר על ידי הדר בריאיון (נספח 3).

שאלות לדיון:

◀ מה לדעתכם הוביל את האחים לרצות לשרת שירות משמעותי?

◀ כיצד אתם מבינים את דבריו אלו של הדר גולדין הי"ד?

◀ כיצד תפסת עולם זו של הדר גולדין הי"ד מתקשרת להנהגתו של הרב גץ זצ"ל ולהתייחסותו לשכול?

המנחה יסב את תשומת לב המשתתפים לכך שהמשפט שטבע הרב גץ בשמעו על נפול בנו: "אשרי לי שזכיתי ואוי לי שזכיתי" - מבטא את הבחירה והנחישות שלו לראות מעבר למד האיש, הפרטי, ולהחזיק ראייה של כלל ישראל. בחירה זו באה לידי ביטוי מעשי בחיים והייתה סגולתו המיוחדת של הרב גץ זצ"ל.

הדר גולדין הי"ד הוא דוגמה מוחשית לכך שישנם גם צעירים בני דורנו החיים לאור ערכים אלה ומבקשים להעמיד את ראיית כלל ישראל לפני המחשבה על עצמם ועל טובתם האישית, כפי שביטא באמרו: "**בחיים אתה יכול לבחור להתעסק בעצמך ואתה יכול לבחור לעשות דברים גדולים**" וחי לאור תפיסה זו.

◀ **שלב ד' במליאה**

המנחה יכתוב על הלוח שאלה: כיצד המשפט "**אשרי לי שזכיתי ואוי לי שזכיתי**" מאיר את הקשר שבין יום הזיכרון לחללי צה"ל ולנפגעי פעולות האיבה ליום העצמאות?

המנחה יסכם ויאמר שכשמחיר הדמים ששילמה מדינת ישראל, ועודנה משלמת, מואר באור המהלך הא-לוהי של גאולת ישראל וקוממיותו בארצו, מתבררת משמעותו העמוקה של המשפט שטבע הרב גץ - **אוי לנו שזכינו, אך אשרינו שזכינו**.

מלחמת ששת הימים

"בימי הכוננות שקדמו להתחלת הקרבות במלחמת ששת הימים, רבים היו מוכנים לקדם את פני המוות..."

ברם, אב ואם, מוכנים לקבל את המכה בגופם הם ולא לראות בנפול בנם. וכבוא אותו לילה מר ונמהר של מסירת השמועה הרעה, עם ברכת "דיין האמת", נקרע הלב. התהום האימה של הכאב והיגון העצומים נפערה לפתע מתחת לרגליים.

האישיות כאילו נתפצלה: מוח ולב, מחשבה ורגש, הגות וחושים, נפרדו אחד מהשני ולא שיתפו יותר פעולה.

למה לא חזר הביתה? זועק הלב.

הוא נפל קורבן על גאולת ירושלים ומקום המקדש אשר כה בכית על חורבנם והתפללת לגאולתם, משיב המוח!

מי יוביל את ארוסתו אשר אהב מתחת לחופה?

הוא נכנס במחיצתם של קדושי ישראל מדור דור!

איך נפלו גיבורים?

הוא הגשים את חינוכך אשר הענקת לו כל ימי חייו!

אני יודע שקרבנו לא היה לשווא. סמוך למקום עקידת יצחק אבינו עליו השלום, עלתה נפש בני הי"ד בסערה השמימה. הוא מסר נפשו למען הצלת שארית הפליטה, למען גאולת ירושלים והמקדש. אך אנה אבקש מנחם לאם בוכה ומתייפחת? אנה אמצא צרי ליגון אם החוגרת שק על חלום נעוריה?

אוי לי שכה עולל לי!

אשרי שזכיתי לכך!"

אבא

(מתוך ההספד של הרב ג' לבנו אבנר שנפל במלחמת ששת הימים בקרבות בירושלים, רב הכותל, שמחה רז,

עמוד 100-102)

מדברי הרב קוק

"האדם צריך להיחלץ תמיד ממסגרותיו הפרטיות, הממלאות את כל מהותו, עד שכל רעיונותיו סובבים תמיד רק על דבר גורלו הפרטי, שזהו מוריד את האדם לעומק הקטנות, ואין קץ לייסורים גשמיים ורוחניים המסובבים מזה. אבל צריך שתהיה מחשבתו ורצונו, ויסוד רעיונותיו נתונים להכללות. לכללות הכול, לכללות העולם, לאדם, לכללות ישראל, לכל היקום. ומזה תבסס אצלו גם הפרטיות שלו בצורה הראויה. וכל מה שהתפיסה הכללית היא יותר חזקה אצלו, ככה תגדל שמחתו..."

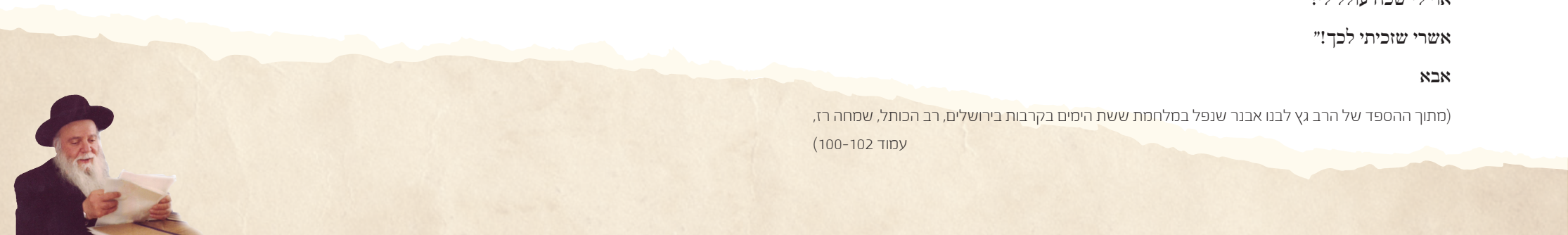
(הראי"ה קוק, אורות הקודש ג', עמוד קמ"ז)

◀ למה לדעתך התכוון הרב קוק במילים "האדם צריך להיחלץ תמיד ממסגרותיו הפרטיות"?

◀ מדוע לדעת הרב קוק צריך האדם לעשות כן?

◀ מדוע לדעתך תולה הרב קוק את שמחתו של הפרט בחיזוק התפיסה הכללית שלו?

◀ כיצד הבנה זו קשורה לדעתך להתנהלותו של הרב ג'ך, אשר על אף השכול היה אדם שמח ובעל הארת פנים ואף כתב הנחיה לעצמו בפנקסו האישי "להיות תמיד שרוי בשמחה של מצווה" (מפנקסו האישי של הרב ג'ך, רב הכותל, עמוד 394)?

הפעלה ב

"תהא תוגתו בלבו וצהלתו על פניו"

רציונל

יום הזיכרון מזמן עיון בסוגיית ההתמודדות עם משבר ובהינתן הכוחות המאפשרים צמיחה מתוך השבר. התבוננות בדמותו של הרב גץ מחוללת מחשבות ותובנות על הבחירה בחיים, על הבחירה שלא לשקוע בצער ובאבל ועל הבחירה לזקוף ראש ולגייס את כל הכוחות על מנת לצמוח גם מתוך המשבר הקשה ביותר.

מטרות

1. להציג לתלמידים את דמותו המיוחדת של הרב גץ ואת התמודדותו יוצאת הדופן עם השכול ואובדן בניו.
2. לברר מהם הכוחות שמאפשרים התמודדות כזו.

משך הפעילות:

45 דקות

מבנה הפעילות

שלב א' - הקרנת הסרט כנס מנהיגי חינוך בחמ"ד תשע"ז - הרב מאיר יהודה גץ זצ"ל

שלב ב' - לימוד בקבוצות

שלב ג' - אישי - התמודדות עם משבר

שלב ד' - במליאה - שיתוף, מתן עצות, סיפור וסיכום

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה

המנחה יקריין את הסרט: **כנס מנהיגי חינוך בחמ"ד תשע"ז - הרב מאיר יהודה גץ זצ"ל.**

שלב ב' - בקבוצות

המנחה יחלק את המשתתפים לקבוצות ויבקש מהם לקרוא את הקטעים שבדף הלימוד (נספח 1) ולענות על השאלות.

שלב ג' - אישי

המנחה יסביר למשתתפים שאנו מבקשים ללמוד מדמותו של הרב גץ ומהעמידה שלו בניסיון הנורא מכל, כלים ותובנות שיאפשרו לנו להתמודד עם משברים וניסיונות מסוגים שונים.

המנחה ייתן למשתתפים דפים וכלי כתיבה ויבקש מהם לחשוב על משבר או ניסיון עימו התמודדו בחייהם. הוא יבקש מהם להעלות את הדברים על הכתב ולכתוב מה סייע להם להתמודד, או בהתבוננות לאחור - מה יכול היה לסייע להם.

שלב ד' - במליאה

המנחה יבקש מהמשתתפים שמעוניינים בכך לשתף במה שכתבו, ויאסוף על הלוח דברים שסייעו למשתתפים השונים בהתמודדות.

המנחה יסכם ויאמר שהרב גץ חי לאור המשפט **"תהא תוגתו בלבו וצהלתו על פניו"** אשר מבוסס על דברי 'חובות הלבבות': הנהגתו הנכונה של האדם "צהלתו בפניו ואבלו בלבו". על אף הניסיונות המרים בהם עמד, היה הרב גץ אדם שמה, בעל הארת פנים מיוחדת שכל אישיותו אומרת שמחה. הרב אף כתב הנחיה לעצמו בפנקסו האישי "להיות תמיד שרוי בשמחה של מצווה" (מפנקסו האישי של הרב גץ - רב הכותל עמוד 394).

המנחה יציע למשתתפים עקרונות להתמודדות במצבי ניסיון ומשבר (נספח 2).

המנחה יסיים בקריאת הסיפור על בת הטבח (נספח 3).

נספח 1

"תהא תוגתו בלבו וצהלתו על פניו"

קראו כל קטע ולאחריו ענו על השאלות

בשמוע הרב את הבשורה המרה, קרע קריעה ואמר בדמיע: "צריך לברך על הרעה כשם שמברכים על הטובה"... שלושה ימים, עד חג השבועות ישבה המשפחה "שבעה". בחדרי-חדרים בכה הרב מרות, אך כלפי חוץ שמר על איפוק וחזיק את בני המשפחה ואת המנחמים, בציינו מה גדולה היא מצוות קידוש השם ומהי גדולתו של הנופל על שחרור הארץ, שבשם "קדוש" יכונה, והוסיף: "נצטוונו על 'צידוק הדין'. עלינו לקבל גזר דין זה בשמחה".

מספר מר כהנא, המכונה קצ'ה, סגן מפקד הגדוד של אבנר, וכיום מנהל אתר "גבעת התחמושת": "אחד הדברים הראשונים שעשיתי עם תום המלחמה, היה לנסוע לבית הרב ולנחם את המשפחה. הרב התעניין לפרטי פרטים על נפילת בנו. בתום השיחה אמר הרב משפט שמלווני מאז: "אשרי לי שזכיתי, ואוי לי שזכיתי, שבני נפל על שחרור ירושלים"

(מתוך רב הכותל, שמחה רז, עמודים 98-99)

"מי שיש לו איזה למה שלמענו יחיה, יוכל לשאת כמעט כל איך"

(האדם מחפש משמעות" ויקטור פרנקל, עמוד 10)

◀ מתוך הצפייה בסרט, מהם הדברים שהיו בבחינת ה"למה" שלמענו חי הרב גץ?

◀ איך לדעתכם סייעו הדברים הללו לרב לשאת את תחושת השכול בנפול בנו?

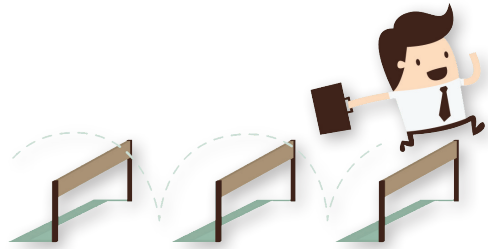
◀ לדעתכם, מה יוצא דופן באופן בו הגיב הרב גץ לידיעה על נפילת בנו?

◀ מה באישיותו של הרב גץ אפשר לו, לדעתך, להגיב בצורה זו?

"ה' צדיק יבחן ורשע ואהב חמס שנאה נפשו" (תהילים יא, ה). אמר רבי יונתן: היוצר הזה אינו בודק קנקנים מרועעים, שאינו מקיש עליהם אחת עד שהיא פוקעת. ומה הוא בודק? קנקנים יפים, שאפילו הוא מקיש עליו כמה פעמים - אינו נשבר. כך אין הקדוש ברוך הוא מנסה אלא את הצדיקים.

אמר רבי יוסי: הפשתני הזה בשעה שהוא יודע שהפשתן שלו יפה, כל שהוא כותשה היא משתבחת, וכל שהוא מקיש עליה היא משתמנת, ובשעה שהוא יודע שפשתנו

מתמודדים!

- א - אמונה:** בקדוש ברוך הוא ובכוחות שנתן לי
- פ - פעולה:** עשייה אקטיבית למען מטרות נעלות ולמען הכלל
- ש - שמחה:** לפעול באופן אקטיבי כדי לשמוח
- ר - ריבוננו של עולם:** תפילה, התחזקות וחיזוק הקשר עם ה'
- י - יחד:** שיתוף - משפחה, חברים, קהילה ועוד

רעה, אינו מספיק להקיש עליה עד שהיא פוקעת, כך אין הקדוש ברוך הוא מנסה אלא את הצדיקים, שנאמר: "ה' צדיק יבחן".
 רבי אליעזר אמר: לבעל הבית שהיו לו שתי פרות, אחת כוחה יפה ואחת כוחה רע. על מי הוא נותן העול, לא על אותה שכוחה יפה? כך אין הקדוש ברוך הוא מנסה אלא הצדיק, שנאמר: "ה' צדיק יבחן".

(בראשית רבה לד, ב)

- ◀ מה מבקש המדרש ללמד אותנו בעניין המשבר והניסיון?
- ◀ במדרש מופיעות שלוש דוגמאות: פשתן, כלים רעועים ופרות. מה ההבדל בין הדוגמאות ומהי משמעות כל דוגמה לעניין הניסיון והמשבר?
- ◀ מתוך הצפייה בסרט, כיצד לדעתכם באו לידי ביטוי רעיונות אלה בחייו של הרב גץ?

משל בת הטבח

בת הטבח התלוננה בשיחה עם אביה על הקשיים שיש לה בחיים. הטבח הוביל אותה למטבח, והראה לה שלושה סירים בהם רתחו מים.

בסיר הראשון הוא שם גזר, בסיר השני הכניס ביצה ולסיר השלישי שפך פולי קפה.

לאחר זמן מה שלף הטבח את הגזר מן הסיר ושם אותו בצלחת, דג את הביצה מן המים הרותחים והניח אותה בקערה, סינן את הקפה ומוזג אותו בספל. הביט בביתו ושאל: "מה את רואה יקרתי?"

הבת התקרבה לשולחן ובחנה את התוצרים: הגזר היה רך ונמעד, הביצה הייתה קשה, והקפה הדיף ריח נפלא וטעמו היה טוב ומענג.

אמר הטבח: "כך בני אדם שונים המתמודדים עם קושי זהה. המים הרותחים הם אותו מצב נתון עבור שלושת החומרים.

הגזר, שהגיע למים קשה, התרכך עד מאוד וניתן עכשיו לפורר אותו בקלות.

הביצה, שהגיעה עדינה ונוזלית, התקשתה כולה.

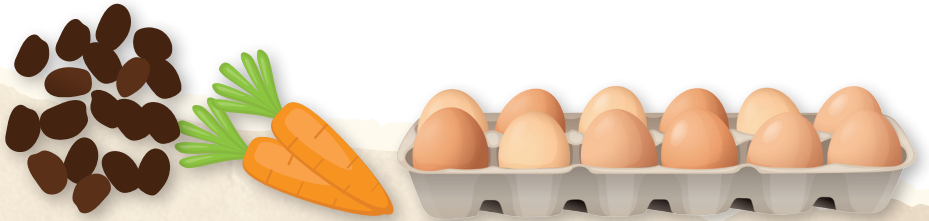
פולי הקפה, לעומת זאת, הם ייחודיים - לאחר שהותם במים הרותחים, הם הפכו את המים למוצר משובח!

לאיזה מהם את דומה, בתי היקרה?

כאשר בעיות מגיעות למפתן דלתך, איך את מגיבה?

כגזר שנראה חזק אך מאבד את תכונותיו?

כביצה בעלת אופי עדין שמקשה את ליבה? שנראית אותו דבר מבחוץ אך ליבה ונשמתה התקשו עד מאוד? או שאולי את גרגיר הקפה, שמגיע לתכונותיו הטובות ביותר כשהמים בשיא הרתיחה, ושהופך את המצב הקשה לדבר הטוב ביותר שניתן?"

הפעלה א'

טקס מעבר: מיום הזיכרון ליום העצמאות לאור דמותו של הרב גץ ולזכרם של בניו אבנר ויאיר גץ הי"ד

מנחה: אנו מתייחדים היום עם זכר הנפלים במערכות ישראל ונפגעי פעולות האיבה. ביום זה אנו מדגישים ומחזקים את הקשר בינינו לבין מדינתנו, מבקשים לצמוח מתוך ברית הדמים בין עם ישראל לארצו ולהמשיך את דרכם של הבנים שנפלו על קדושת ה', העם והארץ.

השנה אנו מציינים 70 שנה לתקומת המדינה ולומדים מדמותו, ממידותיו ומהנהגותיו של הרב מאיר יהודה גץ זצ"ל. סיפורו של הרב גץ שזור בסיפור תקומתה של המדינה. הרב גץ עלה לארץ זמן קצר אחרי קום המדינה, בשנת תש"ט. היה קצין בצה"ל ובמהלך חייו שכל שני בנים: את אבנר, שנפל במלחמת ששת הימים בקרבות בירושלים, ואת יאיר, שנהרג בתאונת דרכים שהייתה בעצם פיגוע טרור.

קטע קריאה מס' 1: קינת דוד / שמואל ב' א', י"ז-כ"ז

הַצְבִּי יִשְׂרָאֵל עַל בְּמוֹתֶיךָ חָלָל, אֵיךְ נָפְלוּ גְבוּרִים:

אֶל תִּגְדֹּדוּ בְּגַת אֵל תִּבְשְׂרוּ בְּחֻצוֹת אֲשֶׁקְלוֹן

פֶּן תִּשְׁמַחַנָּה בְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים

פֶּן תַּעַל זָנָה בְּנוֹת הָעַרְלִים:

הָרִי בְּגִלְבּוּעַ אֵל טַל וְאֵל מָטָר עֲלֵיכֶם וּשְׂדֵי תְרוֹמוֹת

כִּי שֵׁם נִגְעַל מִגֵּן גְבוּרִים

מִגֵּן שְׂאוּל בְּלִי מְשִׁיחַ בְּשֶׁמֶן:

מִדָּם חָלָלִים מִחֶלֶב גְבוּרִים

קִשְׁתֵּי יְהוֹנָתָן לֹא נִשְׁוּגוּ אַחֲרָיִךְ

וְחַרְבֵּי שְׂאוּל לֹא תָשׁוּב רִיקָם.

שְׂאוּל וְיְהוֹנָתָן הִנְאָהְבִים וְהִנְעִימָם בְּחַיֵּיהֶם

וּבְמוֹתָם לֹא נִפְרְדוּ

מִנְשָׂרִים קָלוּ מֵאֲרִיּוֹת גְּבָרָה:

בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל אֵל שְׂאוּל בְּכִינָה

הַמְלַבֶּשְׁכֶם שֹׁנֵי עִם עֲדָנִים

הַמְעַלָּה עֲדֵי זָהָב עַל לְבוּשְׁכֶן

אֵיךְ נָפְלוּ גְבוּרִים בְּתוֹךְ הַמְּלָחָמָה

יְהוֹנָתָן עַל בְּמוֹתֶיךָ חָלָל:

צַר לִי עֲלֶיךָ אָחִי יְהוֹנָתָן נֶעְמְתָה לִי מְאֹד

נִפְלְאָתָה אֲהַבְתָּה לִי מֵאֲהַבַת נְשִׁים

אֵיךְ נָפְלוּ גְבוּרִים וַיֵּאבְדוּ כְּלֵי מִלְחָמָה:

מנחה: לקריאת קדיש ו'אל מלא רחמים' הקהל מתבקש לעמוד.

קדיש מפי א' הורה שכול

אל מלא רחמים שוֹכֵן בַּמְרוֹמִים, הַמְצִיא מְנוּחָה נְכוֹנָה עַל כַּנְפֵי הַשְּׂכִינָה בַּמַּעֲלוֹת קְדוֹשִׁים, שְׁהוֹרִים וְגִבּוֹרִים, כְּזֹהֵר הַרְקִיעַ מִזְהָרֵימָה, לְנִשְׁמוֹת הַקְּדוֹשִׁים שֶׁנִּלְחַמוּ בְּכָל מַעֲרָכוֹת יִשְׂרָאֵל, בַּמַּחְתָּרֹת וּבַצָּבָא הַהֶגְנָה לְיִשְׂרָאֵל וְשֶׁנִּפְּלוּ בַּמְלַחְמָתָם וּמָסְרוּ נַפְשָׁם עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם, הָעַם וְהָאָרֶץ, בְּעִבּוֹר שְׂאֵנוּ מִתְּפִלָּים לְעַלְוֵי נִשְׁמוֹתֵיהֶם. לְכֵן בַּעַל הַרְחָמִים יִסְתִּירֵם בְּסֶתֶר כַּנְּפֵיו לְעוֹלָמִים וְיִצְרֹד בְּצִרּוֹר הַחַיִּים אֶת נִשְׁמוֹתֵיהֶם, ה' הוּא נִחְלָתָם, בְּגֵן עֵדֶן מְנוּחָתָם, וְיִנּוּחוּ בְּשָׁלוֹם עַל מִשְׁכַּבְוֹתָם וְתַעֲמֹד לְכָל יִשְׂרָאֵל זְכוֹתָם וְיַעֲמִדוּ לְגוֹרְלָם לְקֶץ הַיָּמִין, וְנֹאמֵר אָמֵן.

מנחה: אזכרת יקרים בני משפחה, שנפלו במערכות ישראל ובפעולות הטרור מקהילת בית הספר: דרגה... שם פרטי... שם משפחה... קרבת משפחה... נפל בקרב / פעילות... בן... היה במוות.

שילוב קטע מוזיקלי / שיר / ריקוד המלצה: אחי גיבורי התהילה (מילים: דודו ברק, לחן: שייקה פייקוב)

קטע קריאה מס' 2: שיר שכתב הרב גץ, אביו של אבנר, בליל שחרור ירושלים, עוד בטרם קיבל הודעה על מות בנו:

הנאמין? חלום דורות,
הר הבית והכתל,
כתל הדמעה והתחינה,
כתל התפילה והגעגועים
אדון כל, ריבון העולמים,
נורא אלוקים ממקדשיך,
נתת עז ותעצומות.
ריבוננו של עולם, מה רחוק אני,
אבני הכיסופים אני נושק,
ממרחקים, ממרומי הגליל,
חפץ אני לקפוזן,
רוצה אני לדלג ולעוף.
מחמד עיני,
מוקד תחנוני.

מאזין לתקיעות השופר,
ולאמירת ה"קדיש" מפי הלוחמים,
לזכר הנופלים.
לבי נשפך כמים,
דמעות שוטפות לחיי,
דמעות גיל ואושר,
ודמעות רעדה...
נזכר הנני בדמעות אם,
המצפה לשוב בן יקיר,
האב מעודד בפנים שלווים,
אך הלב סוער והפה ממלמל,
חנון ורחום הגן,
על בני בכללות ישראל...

סרט - אבנר גץ ז"ל https://www.youtube.com/watch?v=IKM3ke_j9Go

קטע קריאה מס' 3: (הקטע ארוך. מומלץ לחלק בין כמה קריינים או להמחזיז)

ביום שני בערב אבנר וחבריו הגיעו לירושלים. האוטובוס הוריד אותם בשכונת בית הכרם המופצצת, כמו כל שאר שכונות ירושלים. הלוחמים נכנסו לחדרי המדרגות של הבניינים לתפוס מחסה, והתושבים יצאו אל הלוחמים וכיבדו אותם במאפה ובשתייה.

אבנר, שהמתין ליציאה לקרב, התיישב בקרן זווית וכתב גלויה לאבא ואימא, בה כתב ברמז, כיוון שהיה אסור לכתוב סודות צבאיים:

"אבא, אנחנו הולכים להילחם במקום שתשמח מאוד כשנגיע לשם".

ביום שלישי עם שחר, יצאו אבנר וחבריו מכיוון שכונת שמואל הנביא, דרך שכונת שיח ג'ראח אל מוזיאון רוקפלר, בדרכם אל הכותל המערבי. הכביש שבין שטח ישראל לירדן, הקו העירוני, היה ממולכד כולו.

הלוחמים התקדמו בזהירות רבה וסיהרו בית אחר בית, תוך כדי שהלגינרים צולפים עליהם.

טעות בניווט גרמה לכך שהלוחמים לא הגיעו לרחוב שהיה אמור להוביל אותם למוזיאון רוקפלר.

הם גילו את הטעות רק כשהגיעו לשער מנדלבאום, ומשם כבר לא יכלו לחזור לאחור.

לאחר לחימה קשה כבשו בניין גדול והמשיכו להתקדם ולהשיב אש. הירדנים צלפו מבעד לחרכי הירי שבחומת העיר העתיקה בדיוקנות אכזרית, כשהם פוגעים בצנחנים בזה אחר זה.

אולם אבנר וחבריו דבקו במשימתם לפלס את הדרך לחבריהם שהתכוננו להסתער לקרב בשכונה האמריקאית ב"חצר המטרה" מול שער שכם.

חברים העידו על אבנר שאפילו שהיה צעיר לימים, גם בקרב האכזרי, בהיותו נתון בין חיים למוות, נלחם ללא חת ורוחו הייתה טובה עליו.

כשהוא שועט קדימה יחד עם חבריו, שמע אבנר אנקת כאב מפי אחד החיילים שנפצע. תחת אש כבדה שהלגיון הירדני המטיר מהחומות, פינה את הפצוע וחזר לחבריו.

בבית הקברות המוסלמי הצנחנים, שהיו חשופים לכדורי הליגינורים, זחלו על גחונם מקרב לקבר בניסיון למצוא מחסה מאחורי מצבות האבן עד שתגיע תגבורת.

מדי פעם, בכל פעם מכיוון אחר, אחד החיילים הרים את ראשו וירה במקלע, כדי לזהות את מטרות הירי מהחומה ולפגוע בהן.

אורי המ"מ השעין את ידיו שאחזו במשקפת על המצבה כדי לזהות את מקורות הירי. לפתע נורה לעברו צרור יריות. אורי התכופף מיד וצעק לאבנר להתכופף, אבל הכדור

החטיא את אורי ופגע ישירות באבנר, שעמד לידו. הכדור חדר מבעד לקסדה ופגע בראשו של אבנר, במקום הנחת התפילין...

כשהלוחמים ראו שאבנר נפל, מיהרו לנסות להציל אותו, אך מיד ראו שהוא כבר לא בין החיים. הם ניסו להוציא אותו מהשטח, אך אי אפשר היה לחלצו מול ברד האש.

אבנר שכב במשך היום והלילה לבדו, בין הקברים המוסלמים, מול חומות ירושלים, כשפניו אל החומה ואל הר הבית, סמוך למקום בו אברהם אבינו עקד את יצחק בנו. בבוקר למחרת הלוחמים נכנסו וחילצו אותו מבית הקברות המוסלמי. הוא הועבר להר הרצל ונקבר שם במהירות עם שאר הלוחמים שנפלו על שחרור ירושלים.

כשאבנר נפל ביום השלישי למלחמה, הוא נקבר לבד, ללא נוכחות בני משפחתו.

לאחר המלחמה החזיר הצבא להורים את שלושת החפצים של אבנר, שהיו איתו בשעות האחרונות שלו: הכיפה הלבנה, עם שריגי הגפן הירוקים שאמילי ארוסתו סרגה לו, הכומתה האדומה, כומתת הצנחנים, והשעון היפה שאמילי קנתה לו כשהם התארסו, אותו ענד על יד שמאל. השעון המאובק עצר מלכת ברגע נפילתו של אבנר, בשעה 11:45.

חפציו של אבנר הוחזרו, אבל אבנר לא חזר מהקרב על שחרור ירושלים.

שיר \ קטע מוזיקלי \ ריקוד: המלצה: השבעתי אתכם

קטע קריאה 4: אל תמות במלחמה

(כתבה: אחותו של אבנר - לילי הורוביץ גץ לעילוי נשמתו)

אל תמות במלחמה, זה לא חלום.

תחזור עם המדים והכובע האדום.

תשכב במארב, תשכב על החלון,

אל תמות במלחמה, עוד אין שלום.

אל תמות במלחמה, אין לי כוח לבכות.

רוצה לחבק אותך, לא בתמונות.

להריח אותך, לא מהזיכרון.

לגעת בכך בחושים אמיתיים.

אל תמות במלחמה, זו לא קלישאה.

אל תמות במלחמה, אני לא גיבורה.

די תחזור, עוד לא אבדה התקווה.

הטלית והטבעת מחכים בערגה,

אל תמות במלחמה, קצת חמלה.

אל תמות במלחמה שבה מתים,

תהיה במלחמה של החיים.

לא צריך בית קברות של צעירים.

אל תמות במלחמה, סתם תחיה.

אל תמות במלחמה, אין קדיש.

דגל מתנופף, לא עוטף ארון מתים.

קדושת החיים לא בהלוויה ובהספדים.

אל תמות במלחמה,

הגעוגע סדוק בנשמה.

מנחה: בחלוקף תשע עשרה שנה שכל הרב גץ בן נוסף. בנו יאיר נהרג על-ידי נהג משאית ערבי שהתנגש בו בעצמה בנסעו בכבישי השומרון, ב- י"ב באב תשמ"ו. כאשר שמע על כך הרב פרץ בבכי קורע לב, וזעק למרומים. בנו יאיר, הבן שכה אהב וקיווה שימשיך בדרכו וישתלב בלימודו, נהרג על ידי מרצחים. ליבו סירב להאמין, ובכיו קרע לבבות.

קטע מוזיקלי / שיר / ריקוד. המלצה: רקמה אנושית אחת (מילים ולחן: מוטי המר)

קטע קריאה 5: מגש הכסף

הארץ תשקוט, עין שמיים אודמת

תעמעם לאיטה על גבולות עשנים,

ואומה תעמוד - קרועת לב אך נושמת

לקבל את הנס, האחד, אין שני...

עייפים עד בלי קץ, נזירים ממרגוע

ונוטפים טללי נעורים עבריים...

דם השניים ייגשו ועמדו עד בלי נוע

ואין אות אם חיים הם או אם ירויים.

היא לטקס תיכון, היא תקום למול הסהר

ועמדה למולם עוטה חג ואימה.

אז מנגד יצאו נערה ונער

ואט אט יצעדו הם אל מול האומה.

אז תשאל האומה שטופת דמע וקסם

ואמרה: "מי אתם?", והשניים שוקטים

יענו לה: "אנחנו מגש הכסף,

שעליו לך ניתנה מדינת היהודים".

לובשי חול וחגור וכבדי נעליים

בנתיב יעלו הם, הלוך והחרש

לא החליפו בגדם, לא מחו עוד במים

את עקבות יום הפרך וליל קו האש.

כך יאמרו ונפלו לרגלה עוטפי צל

והשאר יסופר בתולדות ישראל.

מנחה: כאשר שמע הרב גץ על נפילת בנו אבנר, אמר "אשרי לי שזכיתי, ואוי לי שזכיתי, שבני נפל על שחרור ירושלים". הרב גץ התבונן במציאות הכלל ישראלית והבין שהכאב והצער על נפילת הבנים הם חלק בלתי נפרד מתקומתה של מדינת ישראל ושחרור ירושלים.

בעין דומעת ובלב נרגש אנו עוברים מיום הזיכרון ליום העצמאות. מזכירת הנופלים לחגיגות בניין הארץ והמדינה. יודעים כי במותם ציוו לנו את החיים. בזכות מסירות נפשם של חללי מערכות ישראל ונפגעי פעולות האיבה, אנו זוכים בסייעתא דשמיא לחוג את שנת ה-70 למדינת ישראל.

קטע מוזיקלי \ ריקוד \ שיר המלצה: בדמייך חיי (מילים ולחן: נעמי שמר)

קטע קריאה מס' 6:

- א** שִׁיר הַמַּעֲלוֹת: בְּשׁוּב ה' אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ כְּחֻלְמִים.
- ב** אָז יִמְלֵא שְׂחוֹק פִּינוּ, וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה:
אָז, יֵאמְרוּ בְּגוֹיִם הַגְּדִיל ה' לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהֵי.
- ג** הַגְּדִיל ה' לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ הָיִינוּ שׁוֹמְחִים.
- ד** שׁוֹבָה ה', אֶת שְׁבִיתֵנוּ כְּאִפְיָקִים בְּנָגֵב.
- ה** הַזְרָעִים בְּדַמְעָה - בְּרִנָּה יִקְצְרוּ
- ו** הַלֹּחֵף יִלָּךְ וּבִכָּה נִשְׂא מִשֶּׁף הַזֶּרַע:
בֹּא יבֹּא בְרִנָּה נִשְׂא אֶלְמֹתָיו.

הקרנת סרטון: זיכרון בשבילי יום הזיכרון ברוכין 2016

בימוי: יהודית פסל, צילום: אלי זינגר, הפקה: אביה ברוקנטל

יזכור:

יִזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּנָיו וּבְנוֹתָיו, הַנְּאֻמָּנִים וְהָאֲמִיצִים, חַלְלֵי צָבָא הַהֲגֵנָה לְיִשְׂרָאֵל, וְכָל לֹחְמֵי הַמַּחְתָּרוֹת וְחֲטִיבוֹת הַלְּוָחִים בְּמַעֲרְכוֹת הָעָם, וְכָל אֲנָשֵׁי קְהִילַת הַמּוֹדֵיעִין וְהַבְּטָחוֹן וְאֲנָשֵׁי הַמִּשְׁטָרָה אֲשֶׁר חָרְפוּ נַפְשָׁם בְּמַלְחָמָה עַל תְּקוּמַת יִשְׂרָאֵל, וְכָל אֱלֹהֵי שְׂנֵי צָחוּ בְּאֶרֶץ וּמְחוּצָה לָהּ בְּיַד מְרַצְחִים מְאָרְגוּנֵי הַטֶּרוֹר. יִזְכֹּר יִשְׂרָאֵל וְיִתְבָּרַךְ בְּזֵרְעוֹ וְיִאָּבֵל עַל זֵיו הָעֲלּוּמִים וְחֻמְדַּת הַגְּבוּרָה וְקִדְשַׁת הַרְצוֹן וּמִסִּירוֹת הַנְּפֶשׁ אֲשֶׁר נִסְפוּ בְּמַעֲרָכָה הַכְּבֵדָה. יִהְיוּ חַלְלֵי מַעֲרְכוֹת יִשְׂרָאֵל עֲטוּרֵי הַנְּצָחוֹן חַתוּמִּים בְּלֵב יִשְׂרָאֵל לְדוֹר דוֹר.

קישור לתפילה לשלום המדינה:

מנחה: לשירת "אני מאמין" ו"התקווה" הקהל מתבקש לעמוד.

מנחה: תם הטקס.

על יסודי: התפתחות אישית ומעורבות חברתית

לאור ערכי חייו, דמותו ופועלו של הרב ג'א

כתיבה

יעל קורפסטוק, מדריכה במנהל חברה ונוער

מבוא

התכנית להתפתחות אישית ולמעורבות חברתית מיועדת להוביל תהליכים של למידה משמעותית תוך העצמת הלומדים, ולצד קידום מעורבות חברתית ואזרחית. התכנית מכוונת לטפח בוגר ערכי, בעל תחושת ערך ומשמעות, בעל יכולת ניהול עצמי, המרגיש שייכות לקהילה, לחברה ולמדינה ואחריות כלפיהן, והמוכן ליטול חלק בעיצובן ובבנייתן.

התכנית כוללת שני ממדים: ממד מעשי של התנסות פעילה במעורבות חברתית, וממד עיוני הכולל תהליכים מובנים של ליווי ההתנסות בעיבוד רפלקטיבי של ההתנסות, של שיח ערכי ושל הרחבת ידע.

פעילות 1: התכנית להתפתחות אישית ומעורבות חברתית כהזדמנות לביטוי מעשי של ערכים

הקשרי הוראה

שעת מחנך, לקראת תחילת הפעלת התכנית

רציונל

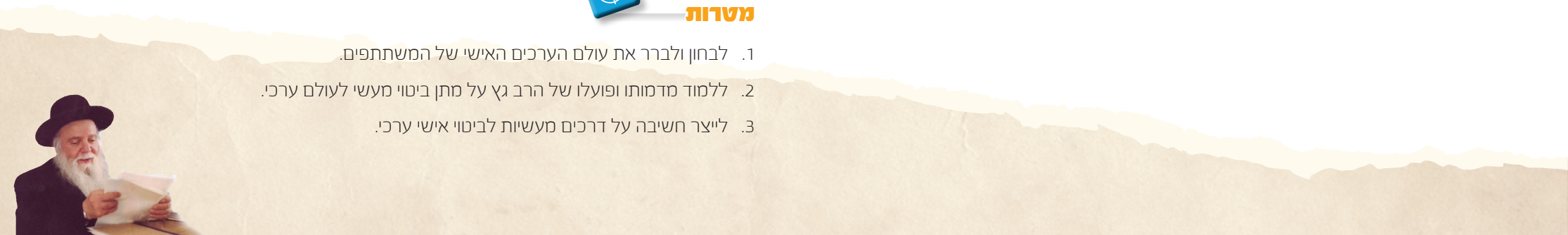
התכנית להתפתחות אישית ומעורבות חברתית נעה על הציר שבין מימוש עצמי לאחריות חברתית. היא מבקשת לקדם את התפתחותו הרגשית, החברתית, הערכית והמוסרית של האדם כפרט ואת מעורבותו והאחריות החברתית שלו כחלק מהחברה. היא מאפשרת לתלמיד התבוננות פנימית ומפגש עם עולם הערכים שלו, ומתוך כך מזמנת עשייה חברתית שמחוברת לעולם הערכים של התלמיד.

התבוננות בדמותו ובפועלו של הרב ג'א לאורך תחנות חייו השונות מהווה זרקור לעשייה בלתי נלאית של הרב בתחומים רבים ומגוונים, אשר הביאה לידי ביטוי מעשי יומיומי את עולם הערכים הפנימי שלאורו חי, ולחיים של פעילות משמעותית למען הכלל לאור ערכי תורת ישראל.

מטרות

1. לבחון ולברר את עולם הערכים האישי של המשתתפים.
2. ללמוד מדמותו ופועלו של הרב ג'א על מתן ביטוי מעשי לעולם ערכי.
3. לייצר חשיבה על דרכים מעשיות לביטוי אישי ערכי.

משך הפעילות

90 דקות

עזרים

1. נספח 1: רשימת ערכים

2. נספח 2: כרטיסיות לעבודה קבוצתית

מבנה הפעילות

שלב א' מליאה בחירת ערך

שלב ב' אישי - כתיבה על הערך הנבחר

שלב ג' קבוצתי - לימוד בהנחיית דפי לימוד

שלב ד' מליאה - הצגת המשימות

שלב ה' סיכום והצגת הערך, כתיבת הצעות ליישום בסבב והצגת התכנית למעורבות חברתית ולהתפתחות אישית.

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה

המנחה יחלק למשתתפים דף שעליו כתובה רשימת ערכים (נספח 1) ויבקש מכל אחד מהמשתתפים לבחור שלושה ערכים שחשובים לו ביותר. לאחר שבחרו, יבקש המנחה מכל אחד לוותר על ערך אחד שהוא הפחות חשוב מבחינתו ולהישאר עם שני ערכים. לאחר שוויתרו על ערך אחד, יבקש המנחה שוב להיפרד מערך אחד ולהישאר עם הערך החשוב ביותר בעיניו.

אפשרות אחרת:

המנחה יפזר בחדר כרטיסים עליהם כתובים ערכים שונים (ניתן לבחור, להעתיק ולהגדיל מתוך הרשימה שבנספח 1). המנחה יבקש מכל אחד מהמשתתפים לבחור ערך אחד שחשוב בעיניו.

שלב ב' - אישי

המנחה יבקש מכל אחד מהמשתתפים לענות בכתב על השאלה: האם הערך הזה בא לידי ביטוי בחיי? כיצד?

שלב ג' - קבוצתי

המנחה יחלק את המשתתפים לקבוצות בנות 4-5 משתתפים. הקבוצות תקבלנה כרטיסיות ובהן קטעים המתארים את האופן בו הרב ג' הביא לידי ביטוי מעשי בכל תחומי חייו את הערכים שהובילו אותו, ושאלות לדין ולמחשבה (נספח 2).

שלב ד' - במליאה

המנחה יבקש מנציגי הקבוצות השונות להציג את תשובותיהן במליאה.

שלב ה' - במליאה

המנחה יבקש מכל אחד מהמשתתפים לכתוב את הערך שבחר באותיות גדולות בראש דף לבן. בכל פעם שהמנחה ייתן סימן, כל משתתף יעביר את הדף למי שיושב לימינו. מי שיקבל את הדף יכתוב עליו הצעה יצירתית יישומית / קלה ליישום כיצד ניתן להביא את הערך הזה לידי ביטוי בחיי היומיום. בסיום הכתיבה יקפל את חלק הדף שעליו כתב. כשהמנחה יורה על כך, שוב כל אחד יעביר למשתתף שלימינו שיכתוב הצעה משלו. הדף יעבור בין המשתתפים עד שיחזור לבעל הערך. בסוף הפעילות כל משתתף יחזיק בידו דף עם רעיונות רבים באשר ליישום הערך החשוב לו בחייו.

המנחה יציג את התכנית להתפתחות אישית ומעורבות חברתית כהזדמנות, כפלטפורמה שמאפשרת לתלמיד להביא לידי ביטוי מעשי ערכים שחשובים לו.

אחדות

אותנטיות

אומץ

אהבת
המולדת

אדיבות

אנושיות

אמת

שמירת
הסביבה

אכפתיות

אחריות

דו-קיום

דוגמא
אישית

דייקנות

ביטוי עצמי

אמישות

הישגיות

הוקרת
תודה

הגינות

הארת
פנים

הגינות

חברות	התמדה	הסתפקות במועט	הנאה	החלטיות
ייחודיות	יושר	יוזמה	חריצות	חדשנות
כנות	כבוד	ישירות	יצירתיות	יסודיות
מעשיות	מעורבות	מסירות	מחויבות	למידה

משמעת עצמית	נחישות	נדיבות	מקוריות	מצוינות
סבלנות	אסתטיקה	נתינה	ניקיון	לימוד תורה
משפחתיות	רוחניות	עצמאות	פתיחות	סובלנות
שוויון	פשטות	סקרנות	ציונות	צדק חברתי

שונות

עזרה
לזולת

צדק

פרפקציוניזם

צניעות

שלום

שאפתנות

ענווה

רצינות

עקביות

הרב גץ מביא לידי ביטוי מעשי את הערכים לאורם חי

1

הרב גץ נאסר על ידי הנאצים ונלקח למחנה עבודה, לא הרחק מתוניס. לעיתים חמדו להם הנאצים לצון והיו זורקים שאריות מזון ממאכליהם לעופות השמים. היהודים האומללים התנפלו בשארית כוחותיהם על האוכל כדי להחיות את נפשם. צחוק פרץ מהנאצים בראותם מחזה זה. ליבו של מאיר יהודה נחרד על השפלת כבוד ישראל והוא התהלך ליד ערימת השאריות הלוך ושוב בהפגנתיות, מבלי לגעת באוכל. פעם ניגש אליו קצין גרמני וצעק "מדוע אינך אוסף אוכל?" והרב ענה באומץ לב נדיר: "איני רוצה לאכול את השאריות שלכם". באותו רגע שלף הגרמני אקדח מנרתיקו וכיוונו לראשו של הרב. סיפר הרב כי באותו רגע היה מוכן למות בלב שלם על קידוש השם, והחל באמירת "שמע ישראל". דקות של מתח וחרדה הורגשו בחלל האוויר. לבסוף הסתכל הקצין הנאצי בעיניו של מאיר יהודה ואמר: "חבל שאינך גרמני!" והחזיר את האקדח לנרתיקו...

(רב הכותל, שמחה רז, עמוד 19)

1. דונו על מהו הערך (אחד או יותר) שעמד מאחורי התנהגותו של הרב גץ?
2. מהם לדעתכם הכוחות שאפשרו לו לתרגם את הערך הזה לפעולה ממשית משמעותית?
3. מה מהדברים הללו אתם יכולים לקחת לחייכם, על מנת לתת ביטוי מעשי לערכים בהם אתם מאמינים?

2

כשהיה הרב גץ בן שמונה עשרה הוסמך לרבנות. בד בבד עם לימודיו התורניים למד גם משפטים. לימודיו התנהלו בהתכתבות עם אוניברסיטת "סורבון" - אוניברסיטה צרפתית בעלת מוניטין. את לימודי המשפטים סיים בהצלחה.

(רב הכותל, שמחה רז, עמוד 25)

1. דונו על מהו הערך (אחד או יותר) שעמד מאחורי התנהגותו של הרב גץ?
2. מהם לדעתכם הכוחות שאפשרו לו לתרגם את הערך הזה לפעולה ממשית משמעותית?
3. מה מהדברים הללו אתם יכולים לקחת לחייכם, על מנת לתת ביטוי מעשי לערכים בהם אתם מאמינים?

3

בואו של הרב למושב (ראס-אל אחמר, ששמו הוסב בהמשך ל"כרם בן זמרה") תרם רבות לתושבים. מיד עם בואו חש במצב הפיזי והמוראלי הקשה של המתיישבים. פועלו הראשון היה הקמת בית-ספר יש מאין. יחד עם זאת ליווה את העולים פיזית, עודדם, דאג למחסורם, קישר בינם ובין המוסדות, וסייע להתגבר על הקשיים.

לא רחק היום והגיעו למושב קבוצות שונות של עולים... הרב ידע לדבר עם כל עולה ועולה בשפתו ובכך להקל על קליטתם. הוא טיפל בכל התחומים: חינוך, בטחון, כלכלה, ארגון דתי וחברתי ואף הקים בית כנסת בו התפללו כולם בנוסח אחיד ולא התפצלו למניינים לפי שיוכם העדתי.

(רב הכותל, שמחה רז, עמוד 44)

1. דונו על מהו הערך (אחד או יותר) שעמד מאחורי התנהגותו של הרב גץ?
2. מהם לדעתכם הכוחות שאפשרו לו לתרגם את הערך הזה לפעולה ממשית משמעותית?
3. מה מהדברים הללו אתם יכולים לקחת לחייכם, על מנת לתת ביטוי מעשי לערכים בהם אתם מאמינים?

4

בשנת תשכ"ז נאלץ הרב לטוס לצרפת לשם בדיקות רפואיות. הוא שהה מספר שבועות בניכר בבית אחיו יצחק ונבדק על ידי טובי הרופאים.

הרב ניצל את מרווחי הזמן בין בדיקה רפואית אחת לשנייה, כדי לעודד אנשים לעלות ארצה. הוא צעד מבית-כנסת אחד למשנהו ונשא נאומים נלהבים על ערכה של הארץ וחשיבות העלייה אליה, ודבריו שנבעו ממעמקי הלב חדרו ללבבות ועוררו את האנשים לעלות לארץ.

(רב הכותל, שמחה רז, עמוד 48)

1. דונו על מהו הערך (אחד או יותר) שעמד מאחורי התנהגותו של הרב גץ?
2. מהם לדעתכם הכוחות שאפשרו לו לתרגם את הערך הזה לפעולה ממשית משמעותית?
3. מה מהדברים הללו אתם יכולים לקחת לחייכם, על מנת לתת ביטוי מעשי לערכים בהם אתם מאמינים?

6

הרב גץ שימש בכל התפקידים החשובים: רב, מנהיג, מנהל, מחנך, שוחט, מוהל ואיש צבא. ומעל לכל היה אבא - אב טוב ומסור הדואג לכל אחד מהתושבים.

עם היות הרב איש מעשה שרגליו ניצבות בקרקע, ראשו הגיע השמימה! בזכות היותו איש מסודר המנצל כל רגע, קבע עיתים לתורה, הקדיש זמן רב ללימוד קבלה והתעלה בידיעת מכמני התורה.

(רב הכותל, שמחה רז, עמוד 51)

1. דונו על מהו הערך (אחד או יותר) שעמד מאחורי התנהגותו של הרב גץ?
2. מהם לדעתכם הכוחות שאפשרו לו לתרגם את הערך הזה לפעולה ממשית משמעותית?
3. מה מהדברים הללו אתם יכולים לקחת לחייכם, על מנת לתת ביטוי מעשי לערכים בהם אתם מאמינים?

5

התנהגותו של הרב היוותה דוגמה אישית לעשייה אמתית.

מספר מסעוד נחמיאס: כשהגענו למושב קיבל כל אחד מהתושבים 50 תרנגולות מהסוכנות. הרב קם השכם בבוקר, לבש סרבל עבודה ויצא ללול, האכיל את התרנגולות, אסף ביצים וניקה את הלול. בתום המלאכה שב לביתו, החליף את סרבל העבודה בבגדי מנהל וב-7.45 היה מתייצב לעבודתו כמנהל בית הספר.

(רב הכותל, שמחה רז, עמוד 50)

1. דונו על מהו הערך (אחד או יותר) שעמד מאחורי התנהגותו של הרב גץ?
2. מהם לדעתכם הכוחות שאפשרו לו לתרגם את הערך הזה לפעולה ממשית משמעותית?
3. מה מהדברים הללו אתם יכולים לקחת לחייכם, על מנת לתת ביטוי מעשי לערכים בהם אתם מאמינים?

7

בימייה הראשונים של כרם בן זמרה לא הייתה קיימת מסגרת לימודית לילדים. ההורים עמלו קשות לפת לחם והילדים סייעו להם בכל העבודות הקשות... מלאכת כפיים קשה הייתה זאת ולא הותירה אפשרות לחשוב על השכלה לילדים.

הרב הגיע מספר חודשים לאחר מכן. בראותו את המצב החליט שמצב זה אינו יכול להימשך... משימתו הראשונה הייתה - הקמת בית ספר. הסתובב הרב במושב וראה מספר חורבות צמודות זו לזו. "כאן יקום בית הספר", אמר.

אך עדיין רחוקה הדרך. על מה ישבו? ומה עם שולחנות ולוח? הרב החליט לא להמתין לקבלת ציוד, אלא להתחיל מיד בהוראה. בבוקר כינס את הילדים, אסף איתם אבנים ששימשו ככיסאות, קרשים - מהם יצרו שולחנות, ודלתות שיהיו לוחות. עם ציוד "משוכלל" זה התחיל בית-הספר בכרם בן זמרה...

(רב הכותל, שמחה רז, עמוד 58)

1. דונו על מהו הערך (אחד או יותר) שעמד מאחורי התנהגותו של הרב גץ?
2. מהם לדעתכם הכוחות שאפשרו לו לתרגם את הערך הזה לפעולה ממשית משמעותית?
3. מה מהדברים הללו אתם יכולים לקחת לחייכם, על מנת לתת ביטוי מעשי לערכים בהם אתם מאמינים?

חייל ככל החיילים רצה להיות, ללא הקלות בגין היותו שומר מצוות. בבוקר השכים קום לפני שאר החיילים כדי להספיק להתפלל ולהצטרף בזמן להתעמלות הבוקר.

העיר לו מפקדו: "הנך איש דתי. החוק בצה"ל פוטר אותך מהתעמלות בוקר, ובזמן שכולם מתעמלים הנך רשאי להתפלל בנחת בלי לדחוק בעצמך כל כך". אולם הרב בשלו: "איני רוצה להשתמט משום מחויבות, לא ממחויבות דתית, אף לא ממחויבות צבאית..."

(רב הכותל, שמחה רז, עמוד 89)

1. דונו על מהו הערך (אחד או יותר) שעמד מאחורי התנהגותו של הרב גץ?
2. מהם לדעתכם הכוחות שאפשרו לו לתרגם את הערך הזה לפעולה ממשית משמעותית?
3. מה מהדברים הללו אתם יכולים לקחת לחייכם, על מנת לתת ביטוי מעשי לערכים בהם אתם מאמינים?

בהתייעצות עם גדולי הדור הגיע הרב למסקנה לפיה המחילות שמתחת להר הבית לא התקדשו ומותר להיכנס אליהן.

עם התקדמות החפירות, כשהגיעו למקום לפיו הוא המקום בו יש פתח ממנו ניתן להיכנס אל מקום קודש הקודשים, היה הרב נרגש מאוד. הוא החליט לשתף בשמחתו את רבי מנחם מנדל שניאורסון, הרבי מליובאוויטש, אתו התייעץ בתחומים רבים, ולהתייעץ עמו האם לחפש את כלי המקדש.

הרבי ביקשו להימנע מכך, שכן, מי שיגלה את כלי המקדש מתחייב בנפשו. המשיך הרב ושאל את הרבי אם מציאת כלי המקדש תחיש את הגאולה. על כך השיב הרבי בחיוב... הרב החליט להיות כפרתם של ישראל, לחפש את כלי המקדש ובלבד שישייע להחיש את הגאולה.

(רב הכותל, שמחה רז, עמוד 277)

1. דונו על מהו הערך (אחד או יותר) שעמד מאחורי התנהגותו של הרב גץ?
2. מהם לדעתכם הכוחות שאפשרו לו לתרגם את הערך הזה לפעולה ממשית משמעותית?
3. מה מהדברים הללו אתם יכולים לקחת לחייכם, על מנת לתת ביטוי מעשי לערכים בהם אתם מאמינים?

פעילות 2

חסד ונתינה לאור דמותו ופועלו של הרב גץ - "אנשים טובים"

רציונל

התכנית להתפתחות אישית ומעורבות חברתית מזמנת לימוד והתבוננות במידת הנתינה והחסד. נבקש להעמיק את ההתבוננות בערך הנתינה תוך למידה מאישיותו ופועלו של הרב גץ כמופת לנתינה ולעשייה בלתי פוסקת למען הכלל. מתוך כך להביא להכרה במעלתה הייחודית של מידת הנתינה, כמו גם בתרומתה להעצמת אישיותו של הנותן.

מטרות

1. להעמיק את ההתבוננות במידת הנתינה.
2. ללמוד מאישיותו ומפועלו של הרב גץ על נתינה ועשייה בלתי פוסקת למען הכלל, על אף המחיר האישי ואי הנוחות הכרוכים בה לעיתים.
3. לייקר את ערך הנתינה ולברר את מעלתה המיוחדת.

משך הפעילות

45 דקות

עזרים

נספח 1: השיר **אנשים טובים** (מילים: נועם חורב, לחן: רמי קלינשטיין)

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה

המנחה ישמיע את השיר **אנשים טובים** (המילים בנספח 1) ויבקש מהמשתתפים לחשוב האם הם מכירים אנשים כאלה, המתוארים בשיר כ"אנשים טובים". המנחה יזמין את המשתתפים לספר במליאה על האנשים הללו ועל הסיבה לכך שלדעתם הם "אנשים טובים".

אנשים טובים

מילים: נועם חורב | לחן: רמי קלינשטיין

לא צריך לחפש מלאכים בשמיים
הם מתהלכים בינינו, על פני האדמה
נוגעים בקצה העצב, מסתירים את הכנפיים
נושאים על גביהם תרמילים של נחמה.

הם יודעים להגיע בדיוק בזמן
לרדת בזהירות במדרגות האפלות
להרים שם את המתג, לצבוע בלבן
לפתוח במבט את הדלתות הנעולות.

אנשים טובים,

נשארו עוד אנשים טובים

גם כשהשמיים עניים בכוכבים

הם ישלחו אליך יד, הם יגיעו במיוחד
להזכיר לך שיש עוד טוב בעולם
הם יגיעו אם רק תאמין שהם שם

לא צריך לחפש מלאכים בשמיים

הם מתהלכים בינינו, ביני ובינך

הם יודעים איך לרפא גם בכוח העיניים
להוביל את הכאב אל שדות השכחה

שלב ב' - אישי

המנחה יבקש מהמשתתפים לכתוב על דף מה לדעתם מונע מהם או מפריע להם להיות אנשים כמו אלה המתוארים בשיר.

שלב ג' - במליאה

המנחה יקרא את הקטע הבא:

עם כל המעמסה שבטיפול במשפחתם מרובת הילדים, אימצו הרב והרבנית ילדים עזובים, חולי גוף ונפש. כמו כן שימש הבית כתחנת מעבר. ילדים באו לימים מספר עד אשר נמצא להם מקום קבע, או עד שנקלטו במסגרות לימודיות.

בבית המשפחה היה חדר לבנים וחדר לבנות. על פי מספר המיטות שהוצעו בלילה ידעו ילדי המשפחה אם בלילה יגיעו ילדים לביתם וכמה. וסימן נוסף היה נקוט בידם: על פי מספר הכריכים שהאם הכינה בלילה ליום המחרת, ידעו אם יתווספו באישון לילה עוד ילדים למשפחתם...

(מתוך "לוחם על משמרת הקודש - הרב גץ", הרב אליעזר מלמד)

שאלות לדיון:

- ▶ מהם לדעתכם הכוחות שאפשרו לרב ולרבנית גץ לעסוק בנתינה משמעותית כל כך?
- ▶ האם סיפור זה על הרב והרבנית גץ יכול להוות עבורכם השראה להתגברות על הדברים שציינתם כמפריעים לכם להיות "אנשים טובים" כמתואר בשיר? באיזה אופן?

שלב ד' - במליאה

המנחה ישאל את המשתתפים: כיצד לדעתכם נתינה ועשיית חסד משפיעות על האדם הנתן?

המנחה יכתוב על הלוח את מילותיו של הרב קוק: "מאושרים אנו כולנו אם אור של חסד זורח בקרבנו, הוא האוצר שנותן את הערך לכל נפש, לכל נשמת חיים, ומעטר אותה בעטרת תפארת" (אורות הקודש ג', ש"ג).

שאלות לדיון וסיכום:

- ▶ כיצד לדעת הרב קוק נתינה ועשיית חסד משפיעות על האדם הנתן?
- ▶ האם אתם מסכימים עם האמירה הזו?
- ▶ כיצד זה מתחבר לדעתכם לשיר "אנשים טובים" ולסיפור על הרב גץ?